

Vindpark Skottfjället
Arkeologisk utredning steg 1 inom Munkedals och Lysekils kommuner

Annika Östlund och Lisa Börjesson Liljas
Kulturlandskapet rapporter 2020:18

Vindpark Skottfjället

Arkeologisk utredning steg 1 inom Munkedals och Lysekils kommuner

Annika Östlund och Lisa Börjesson Liljas

Administrativa uppgifter

Belägenhet: Bro, Bårfendal och Svarteborg socken, Lysekils och Munkedals kommun, Västra Götalands län.

Länsstyrelsebeslut datum /dnr: 2020-09-09 / 431-24076-2020

Uppdragsnummer (Fornsök): 202001224

Uppdragsgivare: Arise AB

Fältarbetsperiod: 2020-09-29 - 2020-10-14

Projektnummer: 20143

Projektansvarig: Stig Swedberg

Fältansvarig: Annika Östlund

Övrig personal: Arwo Pajusi, Lisa Börjesson Liljas, Valdemar Gerdin samt Erik Vajking, praktikant.

För personalens meriter hänvisas till Kulturlandskapets hemsida.

Utredningsområdets storlek: Cirka 200 ha

Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6489300 m, Öst 297600 m

Höjd över havet: 20-160 meter

Dokumentationsmaterial: Fotografier (jpg), mätfiler (ssf), samt beskrivningar och fotolistor (ods).

Digitalt dokumentationsmaterial förvaltas av Kulturlandskapet.

Fynd: Har ej omhändertagits.

Vindpark Skottfjället

Arkeologisk utredning steg 1 inom Munkedals och Lysekils kommuner

Kulturlandskapet rapporter 2020:18

© Kulturlandskapet 2020

Författare: Annika Östlund & Lisa Börjesson Liljas

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild framsida: Bilden är tagen inom Troneröds gamla tomt, L1960:7387. Förbi gårdsplatsen löper en äldre vägsträckning i SV-NO riktning, kantad av en stengärdesgård. Strax nordost om husgrunden växer rikligt med syren längs vägen. Foto mot nordost.

Bild baksida: Mossbelupen stengärdesgård (L2020:9773) inom fastigheten Folkesberg. Foto mot sydväst.

Orienteringskarta: Framställd av Kulturlandskapet med data från Map Maker, Kulturmiljöregistret samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Fastighetskarta: Tillhandahållen av uppdragsgivaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Kulturlandskapet med data från Lantmäteriet.

Upphovsrätt: Om inget annat anges enligt Creative Commons licens CC BY.

Redigering och layout: Andreas Hansen, Omland Form och Fotografi

Sökord: Bohuslän, boplat, fyndplats, röse, stensättning, färdväg, hållristning, brott/täkt, kolningsanläggning, röjningsröse, fossil åker, brunn/kallkälla, hägnad, gränsmärke, dammvall, lägenhetsbebyggelse, biologiskt kulturarv, obesuttna

Kulturlandskapet

Ekelidsvägen 5

457 40 FJÄLLBACKA

www.kulturland.se

kontakt@kulturland.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Del 1 Inledning	7
Bakgrund och syfte	7
Utredningsområdet	7
Tidigare undersökningar	8
Metod	8
Del 2 Resultat	10
Inventering	10
Besiktning	10
Fynd	10
Del 3 Tolkning och diskussion	13
Boplatslämningar	13
Gravar	13
Färdvägssystem	18
Hällristningar	20
Stenbrott	20
Kolningsanläggningar	21
Övrigt	22
Röjningsrösen och fossil åker/röjningsröseområden	22
Brunn/Kallkälla	22
Hägnader och hägnadssystem	22
Gränsmärken	25
Dammvall	26
Bebyggelselämningar	28
Del 4 Antikvarisk bedömning och vidare åtgärder	40
Kulturmiljövården inom utredningsområdet	40
Antikvarisk bedömning	40
Värdering av måluppfyllelsen	41
Förslag på ytterligare åtgärder inför kommande skede	41
Lagstiftning	42
Källor	43
Bilagor	
1. Nyregistrerade lämningar	46
2. Besiktigade lämningar	58
3. Historiska kartor	65

Vindpark Skottfjället

Arkeologisk utredning steg 1 inom Munkedals och Lysekils kommuner

Sammanfattning

Arise AB planerar att bygga åtta vindkraftverk på Skottfjället i Munkedals kommun. Kulturlandskapet har därför fått i uppdrag av länsstyrelsen att utföra en arkeologisk utredning steg 1. Utredningsområdet är beläget på Skottfjället inom Bärfendals, Svarteborgs och Bros socknar i Lysekils och Munkedals kommuner, Västra Götalands län. Syftet var att ta reda på om ovan mark synliga fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget, samt ge förslag på områden för utredningsgrävning. Dessutom skulle tidigare gjorda bedömningar av kända lämningar revideras i de fall lagstiftning eller praxis förändrats.

145 nya lämningar har registrerats. Av dessa har ett röse, en boplatz och en lägenhetsbebyggelse bedömts som fornlämning. Vidare har 21 lämningar bedömts som möjlig fornlämning. Det rör sig om fyra boplatser, 13 platser med en eller flera kolningsgropar, en lägenhetsbebyggelse och tre stensättningar. Resterande 121 lämningar har bedömts som övrig kulturhistorisk lämning. Inom ramen för utredningen har också 132 tidigare registrerade lämningar hantlerats. Av dessa har 37 överförts till nytt lämningsnummer. Nio lämningar har utgått på grund av felregistrering. Av de resterande 86 bedöms 17 som fornlämning, fyra som möjlig fornlämning och 61 som övrig kulturhistorisk lämning. Detta innebär att totalt 231 aktuella lämningar berörs av utredningsområdet.

Kulturlandskapet föreslår att planerad exploatering justeras så att fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar helt undviks. Där så inte ses som möjligt föreslår Kulturlandskapet:

- Att berörda boplatser, fyndplatser, kolningsgropar och lägenhetsbebyggelser med bedömning möjlig fornlämning utreds vidare inom ramen för arkeologisk utredning steg 2.
- Att – om bebyggelselämningarna kring torpet Dammen L2020:9829 eller dammvallen L1959:2051 berörs – platsen där "Fjällbäcken" löper ut ur åkern på ekonomiska kartan från 1930-talet besiktigas utförligare för att utreda huruvida någon dammanläggning kan ha funnits här. Utförs lämpligen inom ramen för en utredning steg 2.
- Att berörda fornlämningar hanteras inom ramen för förundersökning eller undersökning.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens (MB) generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i fornlämningar lämnas till länsstyrelsen.

Inom begreppet miljö i miljöbalken (MB) ryms även kulturmiljö. MB's hänsynsregler ställer krav på att undvika skador på områden och miljöer som innehåller kulturvärden. Även övriga kulturhistoriska lämningar omfattas av det generella skydd för kulturmiljön som ges i MB. MB ger också möjlighet att ställa krav på att en verksamhetsutövare ska utföra kompensationsåtgärder för eventuell skada som uppstår.

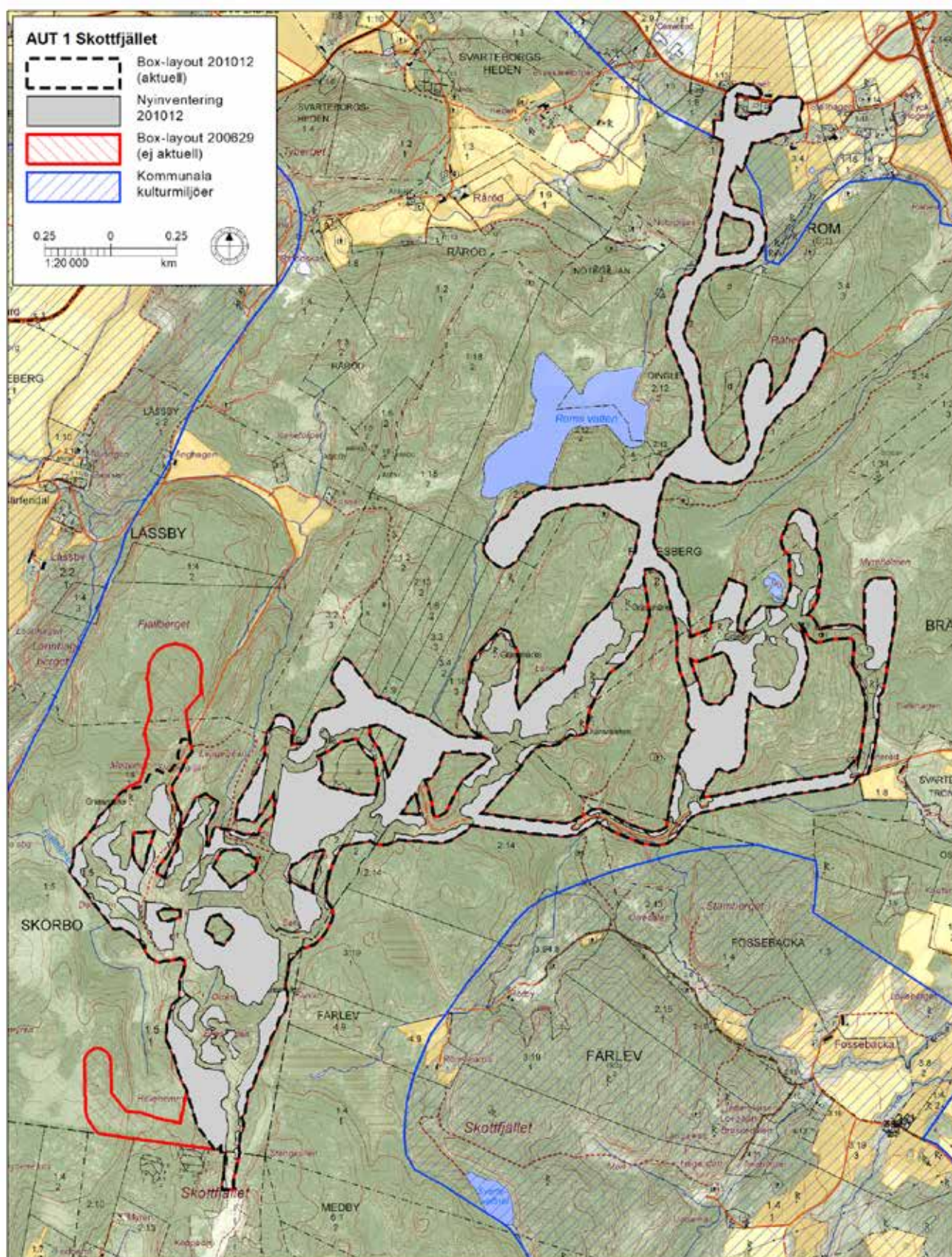

Illustration 1. Kartan visar utredningsområdet. Det ursprungliga uppdraget gällde den yta som är rödskafterad. Två ytor i väster föll dock bort på grund av naturvärden. Slutgiltigt utredningsområde avgränsas av svart streckad linje. Inom denna yta fanns även tidigare inventerade områden. Den yta som har nyinventerats inom ramen för detta uppdrag är gråmarkerad. © Lantmäteriet

Del 1 Inledning

Bakgrund och syfte

Arise AB planerar att bygga åtta vindkraftverk på Skottfjället i Munkedals kommun. Sedan tidigare finns tillstånd för maximalt 13 vindkraftverk, i delvis annat utförande. Att ändra utformning från 13 mindre verk till åtta större kräver förändringar i vindparkens utformning. Kulturlandskapet har därför fått i uppdrag av länsstyrelsen att utföra en arkeologisk utredning steg 1. Syftet var att ta reda på om ovan mark synliga fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget, samt ge förslag på områden för utredningsgrävning. Dessutom skulle tidigare gjorda bedömningar av kända lämningar revideras i de fall lagstiftning eller praxis förändrats.

Resultaten från utredningen ska kunna användas vid länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Utredningsområdet

Utredningsområdet är beläget på Skottfjället inom Bärfendals, Svarteborgs och Bros socknar i Lysekils och Munkedals kommuner, Västra Götalands län, *illustration 1*.

Utredningsområdet motsvaras av beställarens box-layout, vilken inledningsvis var cirka 212 ha. Av denna yta var cirka 70 ha inventerade tidigare, vilket innebär att den yta som skulle nyinventeras var cirka 142 ha. En bit in i fältarbetet minskades storleken på aktuell yta av uppdragsgivaren. Den reviderade box-layouten blev istället cirka 200 ha och den yta som skulle nyinventeras istället cirka 129 ha. En av de delytor som togs bort hade dock redan inventerats. På kartorna i rapporten redovisas den reviderade boxen.

Skottfjället är ett höglänt och kuperat bergsområde med höjder på upp till 160 meter över havet. Genom bergspartiet löper flertalet raviner med en huvudsaklig riktning NNÖ-SSV. Området avgränsas på alla sidor av mer eller mindre

kraftigt sluttande bergssidor mot nedanför liggande låglänta dalar. I väster ligger Bärfendalen som är en fortsättning på Åbyfjorden, i öster Färlevsfjorden och Dingleslätten samt i norr Rom. Utredningsområdet består av en mosaik av hållmarker, mindre myrar, gles tall- och lövskog, blandskog och granplanteringar varav flertalet av de senare på äldre odlingsytor. Några större och mindre hyggen finns främst i de södra delarna.

Kommunala kulturmiljöer samt riksintressen

I norra delen av utredningsområdet, inom Munkedals kommun, berör utredningsområdet den kommunala kulturmiljön Ås - Buråsen - Folkesberg.¹ Kommunen lyfter här värden kopplade till fornlämningsmiljön bestående av bland annat hållristningar, två gravfält samt en medeltida kyrkplats. Utöver det lyfts värden kopplade till jordbruksbebyggelse från tidigt 1800-tal till tidigt 1900-tal. Inom utredningsområdet berörs delar av Roms by med bebyggelse av ålderdomlig karaktär samt förekomst av hållristningar, L1968:9483 och L1968:9618 samt en gravhög, L1967:412.

På den östra sidan av Skottfjället, i Lysekils kommun, finns den kommunala kulturmiljön Färlev - Skottfjället strax söder om utredningsområdet.² Kommunen lyfter värden kopplade till gårdsmiljöer, odlingslandskap, torpmiljöer och fornlämningar.

Väster om utredningsområdet ligger den kommunala kulturmiljön Bärfendal i Munkedals kommun.³ Här lyfts värden kopplade till agrara näringar, fornlämningsmiljöer samt Bärfendals medeltida kyrka, bebyggelse och landskapsbild.

Riksintresset för kulturmiljövård Bärfendal (KO24) har samma utsträckning som den kommunala kulturmiljön Bärfendal.⁴

1 Munkedals kommun 1994; Länsstyrelsens informationskarta

2 Lysekils kommun 1992; Länsstyrelsens informationskarta

3 Munkedals kommun 1994; Länsstyrelsens informationskarta

4 Länsstyrelsens informationskarta

Tidigare undersökningar

En mindre del av utredningsområdets sydligaste del var föremål för en arkeologisk utredning 1994, samt en arkeologisk förundersökning 1995.⁵ Dessa utfördes av Bohusläns museum med anledning av en utvidgning av bergtåkten vid Hallindens Granit, och hade i huvudsakligt syfte att undersöka förekomst och utbredning av forntida boplatser i området.

Med anledning av tidigare planeringsarbete med vindkraft på Skottfjället har det utförts en arkeologisk utredning och en kompletterande arkeologisk utredning, båda i form av frivilliga utredningar. Rio Kulturkooperativ utredde ett cirka 80 ha stort område 2009.⁶ En kompletterande utredning utfördes av Arkeologacentrum 2013.

Hembygdsföreningarna i området har genomfört torpinventeringar på Skottfjället: Svarteborgs hembygdsförening 1979, Stångenäs hembygdsförening 1986 och Berfendals Hembygdsförening 2001. De delar som var relevanta sammanställdes inom ramen för den utredning som utfördes 2009.⁷

Under flera år har Stephan Larsson, Lysekil, utfört inventeringar efter stenåldersboplatser på Skottfjället. Detta har resulterat i att ett flertal boplatser och fyndplatser blivit registrerade i Kulturmiljöregistret.

Metod

Utredningen har bedrivits i flera steg. Inför fältinventering och besiktning gjordes vissa kart- och arkivstudier. Fördjupade kart- och arkivstudier har även utförts inom ramen för rapportarbetet. Lägenhetsbebyggelser ska enligt nu gällande lagstiftning bedömmas som fornlämning i det fall de är tillkomna före 1850. En del tid har därför lagts på att utreda tillkomsttid för dessa.

Kart- och arkivstudier

En första genomgång av äldre kartmaterial genomfördes inför fältarbetet. Detta för att få en bild av förekomsten av bebyggelselämningar

inom utredningsområdet, samt indikationer på andra typer av lämningar från historisk tid. Även redan kända lämningar, både från Kulturmiljöregistret och ur hembygdsföreningarnas torpinventeringar, eftersöktes i kartmaterialet.

Efter avslutat fältarbete utfördes ytterligare en genomgång av äldre kartmaterial där bebyggelselämningar eftersöktes. I de fall dessa inte kunde dateras genom kartmaterialet, eftersöktes de utifrån uppgifter från hembygdsföreningarnas torpinventeringar i kyrkoarkiv och husförhörlängder.

Till grund för bedömning av huruvida lägenhetsbebyggelsen utgörs av ett torp eller en backstuga har benämningarna i husförhörlängderna samt uppgifter från hembygdsföreningarna använts. I vissa fall växlar lägenheten mellan att vara torp och att vara backstuga genom åren. I de fall de varit bägge har de registrerats som torp.

Litteraturstudier

Den nyutgivna rapporten *De obesuttnas arkeologi – människor, metoder och möjligheter* har tillhandahållit en grundläggande bas för tolkning av resultat för bebyggelsehistorien på Skottfjället.⁸

Inventering

Ett område om cirka 130 ha nyinventerades avseende ej tidigare kända fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Dessutom eftersöktes möjliga lägen för lämningar ej synliga ovan mark (boplatser).

Besiktning

Inom box-layouten fanns även tidigare inventerade ytor, motsvarande cirka 70 ha. Inom dessa ytor besöktes och besiktigades sedan tidigare kända lämningar. Beskrivningar kontrollerades och redigerades där det behövdes, och nya inmätningar gjordes i de fall det var befogat. När det gällde lägenhetsbebyggelser och gränsmärken gjordes också en förnyad bedömning avseende antikvarisk status. I många fall har också tidigare enskilt registrerade objekt slagits samman till nya lämningar, detta gäller lägenhetsbebyggelser och hägnadssystem.

⁵ Claesson 1995; Lindholm 1995

⁶ Grahn-Danielsson, Toreld & Östlund 2009

⁷ Grahn-Danielsson, Toreld & Östlund 2009, Bilaga 1

⁸ Nilsson, Hansson & Svensson 2020

Dokumentation

Alla nyfunna lämningar mättes in med DGPS samt beskrevs och fotograferades. När det gäller tidigare kända lämningar stämdes tidigare beskrivningar av, i vissa fall fotograferades de, och några mättes in igen när de visat sig vara felinprickade. Allt dokumentationsmaterial är digitalt och förvaras hos Kulturlandskapet.

Nyfunna lämningar har registrerats i kulturmiljöregistret. Utredningsområdet kom under fältarbetets gång att revideras något av uppdragsgivaren vilket innebar att några nyfunna lämningar, samt några besiktigade lämningar, kom att ligga utanför utredningsområdet. Dessa har ändå registrerats respektive redigerats inom ramen för projektet.

Del 2 Resultat

Då utredningsområdet är så stort och de registrerade lämningarna så många, har valet gjorts att inte redovisa samtliga på kartor i rapporten. Istället redovisas flertalet – av utredningsområdet berörda – registrerade lämningar på ett antal tematiska kartor. I övrigt hänvisas till kulturmiljöregistret, <https://app.raa.se/>.

Inventering

Inom uppdraget har 145 nya lämningar registrerats i kulturmiljöregistret. Av dessa har tre bedömts som fornlämning. Det handlar om ett nyupptäckt röse, en boplatz som identifierades inom ramen för den utredning som utfördes 2009 men av någon anledning inte registrerades av FMIS, samt en lägenhetsbebyggelse med belegg från 1833. Vidare har 21 lämningar bedömts som möjlig fornlämning. Det rör sig om fyra boplatser, 13 platser med en eller flera kolningsgropar, en lägenhetsbebyggelse och tre stensättningar. Resterande 121 lämningar har bedömts som övrig kulturhistorisk lämning. Det handlar om bland annat mindre stenbrott, fossil åker, röjningsrösen, fyndplatser, gränsmärken, husgrunder, hägnader och hägnadssystem samt lägenhetsbebyggelser.

Samtliga lämningar registrerade under nya lämningsnummer presenteras i *Bilaga 1*. Se även *Tabell 1 och 3*.

Besiktning

Inom ramen för utredningen har 132 tidigare registrerade lämningar hanterats. Av dessa har 37 överförts till nytt lämningsnummer (som lägenhetsbebyggelse eller hägnadssystem), och nio har utgått på grund av felregistrering. Av de resterande 86 bedöms 17 som fornlämning, fyra som möjlig fornlämning och 61 som övrig kulturhistorisk lämning. De fyra kvarstående utgörs av en Fornlämningsliknande bildning/Ej kulturhistorisk lämning, en boplatz respektive en rest sten som båda fått status Ingen antikvarisk bedömning, samt ett gränsmärke som inte kunde återfinnas och som därför har status Upp-

Tabell 1. Lämningar inom utredningsområdet

Typ	Antal
Boplatz	14
Brott/täkt	12
Brunn/kallkälla	2
Bytomt/gårdstomt	2
Dammvall	1
Fossil åker / Område med fossil åkermark	3
Fyndplats	9
Färdvägssystem	1
Grav markerad av sten/block	1
Gränsmärke	38
Husgrund, historisk	14
Hägnad	60
Hägnadssystem	25
Hällristning	2
Hög	1
Kolningsanläggning	10
Lägenhetsbebyggelse	21
Område med skogsbrukslämningar	3
Röjningsröse	2
Röse	3
Stensättning	3
Övrigt	2

Tabell 2a. Fynd gjorda vid aktuell inventering.

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9425	Fyndplats	1 kvartsitavslag ca 4x3 cm, med slagbula och två avspaltningar.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9540	Fyndplats	1 avslag av flinta. Ej svallat eller patinerat.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9760	Boplatz	1 skivya, 1 plattformsavslag, 2 spånfragment, samt 4 avslag varav 2 ngt svallade. Samtliga fynd utom ett avslag är vitpatinerade.	Möjlig fornlämning
L2020:9818	Boplatz	3 avslag av flinta. I samma område har Stephan Larsson, Lysekil, hittat 4 avslag av flinta varav 2 spånliknande. (SL nr 351)	Möjlig fornlämning
L2020:9978	Fyndplats	1 avslag av flinta.	Övrig kulturhistorisk lämning

gift om lämning, ej bekräftad i fält.

Besiktigade lämningar presenteras i *Bilaga 2*. Här framgår också vilka som fått ny bedömning. Tidigare kända lämningar som överförts till nytt lämningsnummer presenteras också i *Bilaga 1*. Se även *Tabell 1 och 3*.

Tabell 2b. Fynd gjorda vid tidigare inventeringar.

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9609	Boplats	10 st avslag av flinta, delvis svallade. (Rio 110)	Fornlämning
L2020:9610	Boplats	4 avslag samt 2 flisor av flinta, svallade. (SL nr 381A)	Möjlig fornlämning
L2020:9611	Fyndplats	2 avslag av flinta, opatinerade. (SL nr 596)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9815	Boplats	1 avslag samt 2 flisor av flinta, svallade. (SL nr 381B)	Möjlig fornlämning
L2020:9816	Fyndplats	4 flintor varav 2 avslag och 1 stycke. (SL nr 663)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9817	Fyndplats	3 avslag av flinta. (SL nr 550)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9819	Fyndplats	1 slagen flinta. (SL nr 486)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9820	Fyndplats	1 avslag av flinta, svallat. (SL nr 556)	Övrig kulturhistorisk lämning

Fynd

Inom ramen för denna utredning har fynd gjorts av ett kvartsitavslag samt totalt 15 slagna flintor (varav 2 spånfragment och 2 spånliknande), 1 skivvxa av flinta och ett plattformsavslag av flinta, *Tabell 2a*. Tre av dessa fyndplatser där enstaka fynd har gjorts har registrerats som fyndplatser (L2020:9425, L2020:9540 och L2020:9978). L2020:9760 har registrerats som boplats då fynden var förhållandevis många och även omfattade verktyg (skivvxa). Även L2020:9818 har registrerats som boplats då fynd inom denna yta även gjorts tidigare av Stephan Larsson, Lysekil.

Ytterligare tre boplatser och fem fyndplatser har registrerats som en följd av denna utredning, men fynden har inte gjorts inom ramen för denna utredning, *Tabell 2b*. Boplatsen L2020:9609 identifierades vid utredningen 2009 (Rio nr 110),⁹ men blev av någon anledning inte registrerad av FMIS. Övriga sju registreras som en följd av uppgifter från Stephan Larsson, Lysekil.

Inga fynd har omhändertagits.

⁹ Grahn-Danielsson, Toreld & Östlund 2009

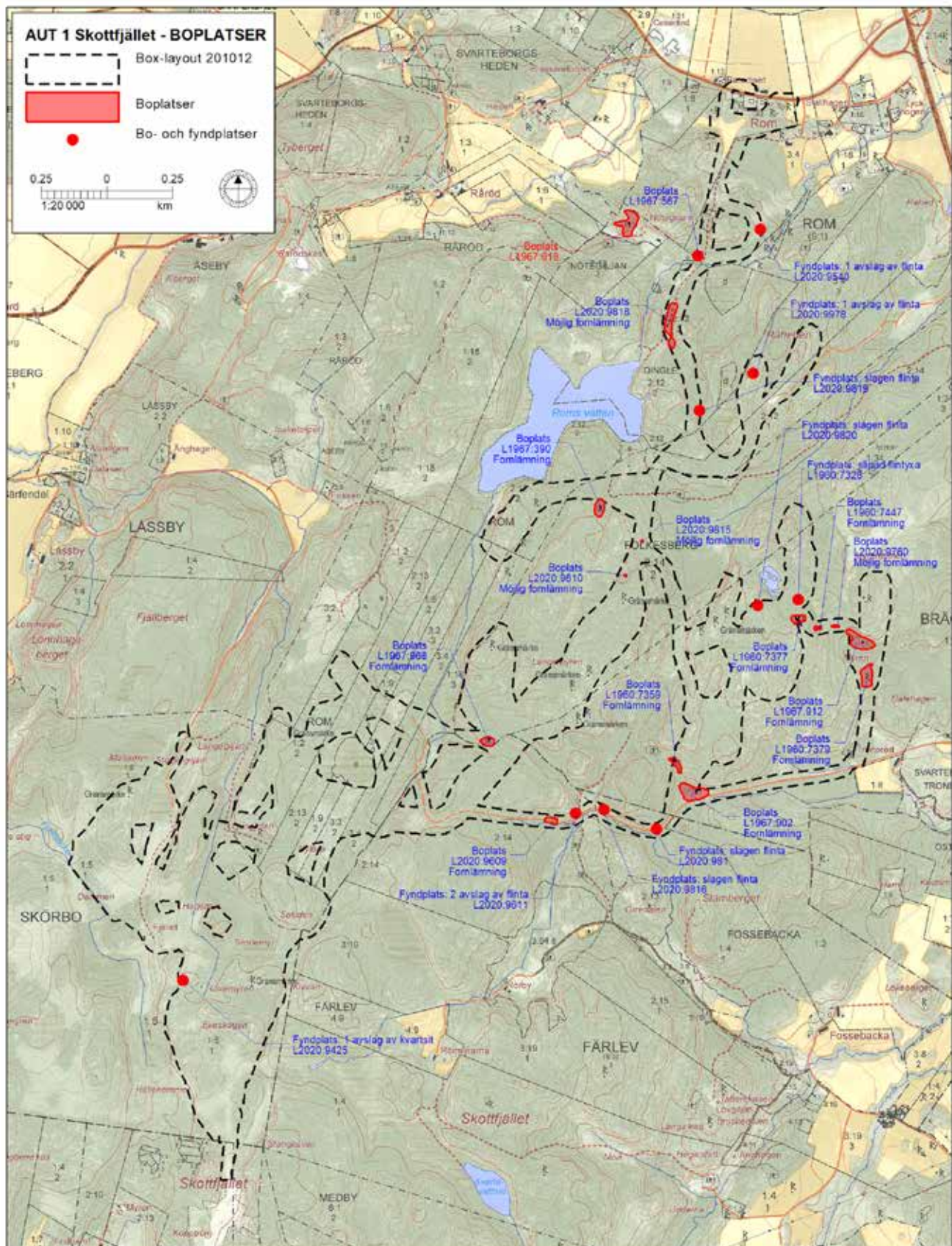

Illustration 2. På denna karta redovisas de boplatser och fyndplatser som har registrerats inom utredningsområdet. Observera att det finns många boplatser och fyndplatser på Skottfjället även utanför utredningsområdet. © Lantmäteriet

Del 3 Tolkning och diskussion

Nyregistrerade lämningar framgår av *Bilaga 1*, och besiktigade lämningar av *Bilaga 2*. I *Tabell 1* finns en sammanställning med samtliga nu aktuella lämningar.

Boplatslämningar

Boplatser

Inom utredningsområdet finns 14 boplatser registrerade, och på hela fjället finns fler än 90 boplatser registrerade, *illustration 2*.¹⁰ Några (framför allt i lägre liggande partier) identifierades redan under Göteborgsinventeringen, men merparten – särskilt i högre liggande terräng – är funna av Stephan Larsson, Lysekil.

De boplatser som är belägna uppe på fjället bör i de allra flesta fall vara tidigmesolitiska, det vill säga från en tid strax efter det att istäcket dragit sig undan och blottlagt ett skärgårdslandskap i ett näringsrikt ishav. Skottfjället utgjordes vid denna tid av en stor ö, och den starkt kuperade terrängen verkar ha bistått med ett stort antal ypperliga boplatslägen. Det verkliga antalet boplatser är förmodligen långt större.

Ska ett område lyftas fram skulle det kunna vara det område där boplatserna L1960:7379, L1967:912, L2020:9760, L1960:7447 och L1960:7377 är belägna, i den östra delen av utredningsområdet norr om Troneröd. Se också *illustration 29*. De är belägna på olika nivåer i landskapet, på 60-90 meter över havet, i sadellägen och i slutande gipar. För cirka 11000 år sedan bör de två östligaste ytorna varit strandnära. Eftersom landhöjningen gick relativt fort vid denna tid, är det inte otänkbart att betrakta alla ytorna som en och samma boplat som följt havets tillbakadragande nerför slutningen. Det är också tänkbart att hela ytan använts mer eller mindre samtidigt. Fynden från dessa boplatser omfattar förutom avslag också bland annat 1 skivya, 2 plattformsavslag, 3 spån, 2 spånfragment och 7 spånlika avslag. Samtliga fynd från L1960:7379 och L2020:9760 bedöms vara av hensbackatyp. Väster om L1960:7447 finns en snäckskalsbank.

¹⁰ Kulturmiljöregistret

Boplatsen L1967:567 i den norra delen av området, med antikvarisk bedömning Ingen antikvarisk bedömning, anges i inventeringsboken vara den samma som den vid Göteborgsinventeringen identifierade nr 205. Att döma av utdrag ur ekonomiska kartan från 1930-tal med resultaten från Göteborgsinventeringen inprickade, verkar Gbg nr 205 snarare ligga några 100 meter åt nordväst, norr om boplatsen L1967:619 (Gbg nr 203). Även om ingen boplat registrerats inom ramen för Göteborgsinventeringen på den plats där L1967:567 är inprickad idag, utesluter detta inte att detta ändå kan vara ett boplatsläge. Ytan bestod av åkermark på 1930-talet, och är belägen nedanför ett berg och i anslutning till ett mindre vattendrag och en våtmark.

Fyndplatser

Inom utredningsområdet finns också nio fyndplatser registrerade, *illustration 2*. Flertalet avser slagen flinta, och kan tänkas representera samma typ av mesolitiska boplatser som beskrivits ovan. L1960:7328 är en fyndplats för del av slipad flintyxa, av en typ som dateras till neolitikum. Några neolitiska boplatser har sannolikt inte funnits på fjället, så den här yxan representerar sannolikt något annat. Även de fyndplatser som i övrigt är registrerade på fjället avser i flertalet fall fynd av slagen flinta, ofta gjorda av Stephan Larsson, Lysekil.¹¹

Troliga lägen för fornlämningar ej synliga ovan mark

De fyndplatser där slagen flinta hittats indikerar eventuellt mesolitiska boplatser. Mängden flinta har emellertid varit så begränsad att någon boplat inte registrerats. Det bör dock poängteras att Skottfjället är ytterst svårinventerat avseende boplatslämningar. De fynd som trots allt gjorts är för det mesta hittade i nygrävda diken vid vägar eller i körspår efter skogsmaskiner. Som betonas ovan är det verkliga antalet mesolitiska boplatser på Skottfjället sannolikt långt större än de nu registrerade, *illustration 3*.

Gravar

Inom utredningsområdet finns tre rösen; L1967:70 och L1967:71, båda kända sedan tidi-

¹¹ Kulturmiljöregistret

Illustration 3. Exempel på hur boplatslägena på Skottfjället ser ut. En skyddad och lätt sluttande platå mellan höga bergväggar. Denna ligger cirka 50 m öster om – och nedanför – fyndplatsen L2020:9978, strax utanför utredningsområdets nordöstra del. Arwo granskar kartan i GPS:en. Foto mot norr.

gare, samt L2020:9355 som nyregistrerades vid utredningen, *illustration 4, 5 och 6*. De två förstnämnda ligger intill varandra på en bergrygg norr om Troneröd, och nyfyndet ensamt i krönläge på en ås väster om Fibendal. På Skottfjället finns ytterligare sju rösen registrerade. Samtliga registrerade rösen är placerade på höjder som vetter ut mot Dingledalgången i öster.¹² Under bronsålder sträckte sig Färlevfjorden hela vägen upp till Dingle; sannolikt har rösen placerats i höjdlägen ovanför vattenvägen.

Inom ramen för utredningen har tre eventuella stensättningar registrerats (L2020:9350, L2020:9386, L2020:9392), alla som möjlig forn-lämning, *illustration 4 samt 7*. De är alla relativt små och låga, från 1,5x1,8 meter till 3x2 meter stora och 0,1-0,15 meter höga, oregelbundna och glesa. De är placerade på hållmark nära kröner eller i flack terräng, eller i glest bevuxen hållslutning. Alternativt skulle dessa lämningar kunna utgöras av raserade gränsmärken, men mæng-

den stenar talar emot detta då andra gränsmärken på fjället i allmänhet utgörs av 4-5 stenar, *illustration 8*. Ett undantag utgörs av L2020:9917 med helt atypiskt utseende, placerad intill stensättningen L2020:9350, *illustration 9*. På Skottfjället finns ytterligare stensättningar. Söder om L2020:9386, och lägre i terrängen, finns exempelvis L1960:6593 som är 4 meter i diameter och har en kantkedja. Sydost om utredningsområdet finns L1970:6148, som är 18 meter i diameter, inemot 0,3 meter hög och beskrivs som röseliknande. Ytterligare stensättningar finns i närområdet men är i allmänhet placerade lägre i terrängen närmare dagens odlingsmark. Detta gäller exempelvis L1967:944 som angränsar till utredningsområdet i norr.¹³ Stensättningen som gravform har varit i bruk under såväl bronsålder som järnålder.

I anslutning till utredningsområdets norra del, vid Rom, finns en hög, L1967:412.¹⁴ Ytterli-

¹² Kulturmiljöregistret

¹³ Kulturmiljöregistret

¹⁴ Kulturmiljöregistret

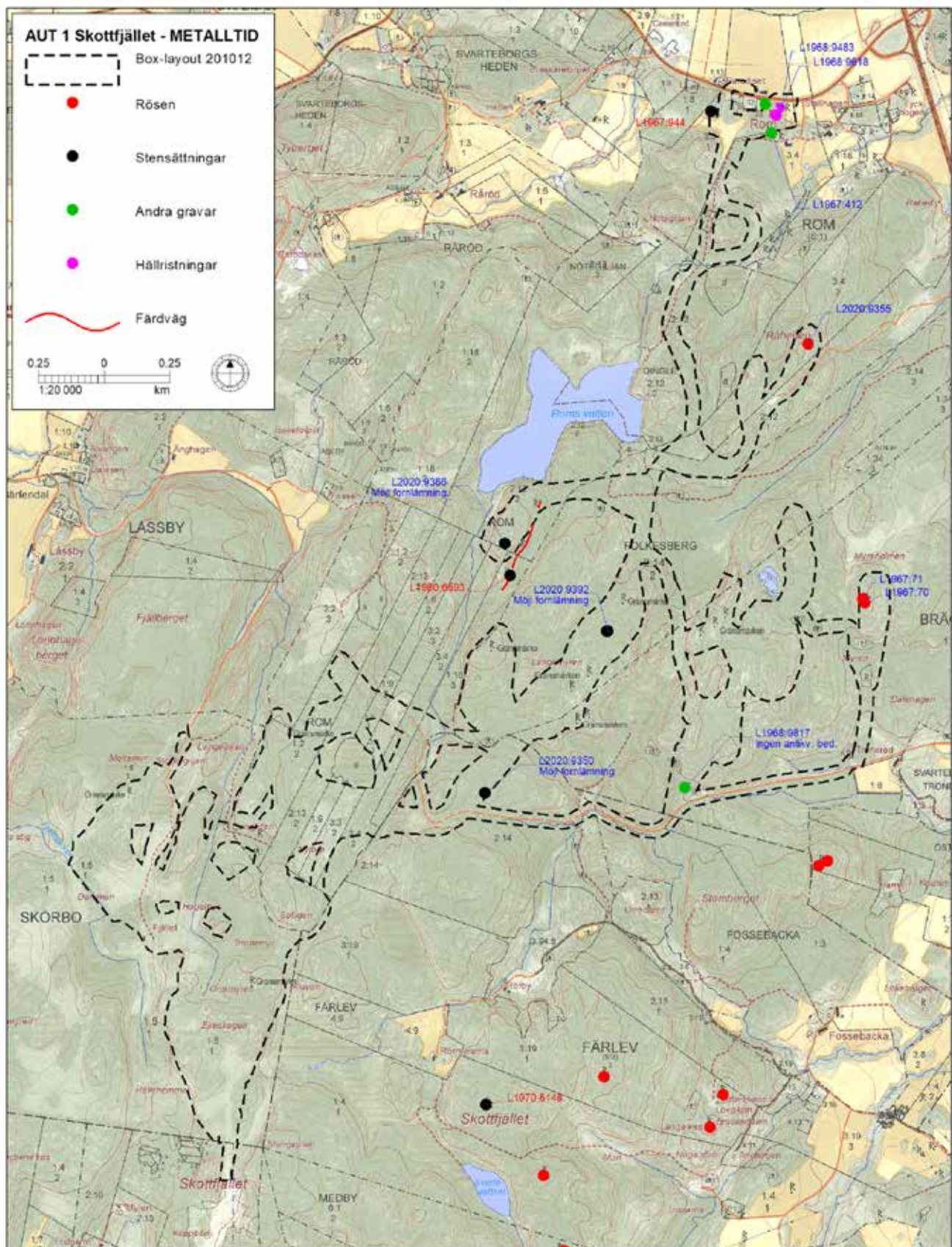

Illustration 4. Kartan visar gravar och hällristningar inom utredningsområdet. Dessutom redovisas de rösen som är belägna utanför utredningsområdet, då dessa var så tydligt placerade längs den östra kanten av fjället. Även några stensättningar nämnda i texten men liggande utanför utredningsområdet redovisas på kartan. Ytterligare gravar – ej markerade på kartan – finns framför allt i kartbildens norra del. © Lantmäteriet

Illustration 5. Det nyregistrerade röset L2020:9355. Det sentida triangelröset kan skymtas bakom enbusken centralt i bild. Foto mot sydost.

Illustration 6. Det nyregistrerade röset L2020:9355. På den norra sidan hade mycket sten rasat ner eller kastats ut. Alternativt har hela bergssidan ursprungligen varit inklädd med sten för att röset skulle framstå som mer monumentalt. En eventuell kisthäll kan anas på toppen. Foto mot väst.

Illustration 7 . En eventuell stensättning, L2020:9386, på en höjd strax söder om Roms vatten. Foto mot nordväst.

Illustration 8 .I förgrunden en eventuell stensättning, L2020:9392. Strax bakom mäter Annika in gränsmärket L2020:9549. Här syns skillnaden på antalet stenar i de respektive lämningarna tydligt. Foto mot sydväst.

Illustration 9. Detta gränsmärke, L2020:9917, har ett atypiskt utseende för lämningstypen och liknar mer en kort stenmur. En stenmur med denna konstruktion fyller dock ingen funktion alls på denna plats, varför lämningen trots allt bedöms som ett gränsmärke. Den eventuella stensättningen L2020:9350 anas till höger och strax bakom gränsmärket. Foto mot nordväst.

gare gravhögar finns i närområdet men ligger samtliga i anslutning till dagens jordbruksmark och bebyggelse. Vid exempelvis Rom och Heden på Skottfjällets norra sida finns sammanlagt sex gravhögar, och mellan Råröd och Åseby strax väster härom finns ett gravfält med fem högar. Tillsammans med högarna finns också ofta stensättningar. Gravhögarna bör ses som indikationer på var den yngre järnålderns bebyggelse och mötesplatser varit belägna.

Inom utredningsområdet finns också L1968:9817, en grav markerad med en rest sten, identifierad inom ramen för Göteborgsinventeringen.¹⁵ Den kunde dock inte återfinnas vid revideringsinventeringen 1990, och eftersöktes heller inte inom ramen för denna utredning. Om beskrivningen av lämningens placering är korrekt bör den, att döma av ekonomiska kartan från 1930-talet, ha varit placerad i kanten av

en odlad yta.¹⁶ Det är möjligt att den försvunnit i samband med odlingsaktiviteter, eller kanske i samband med senare skogsbruk. Då resta stenar anses markera gravar, bör dock den angivna ytan omfattas av någon slags antikvarisk åtgärd i det fall ytan behöver tas i anspråk för exploateringen.

Färdvägssystem

På Skottfjället finns tre färdvägssystem registrerade, varav L1960:6594 är beläget delvis inom utredningsområdet, se *illustration 4 respektive 10*. Det finns ingen stig markerad här på ekonomiska kartan från 1930-talet, däremot finns en stensättning i anslutning till färdvägens södra del, något som skulle kunna indikera hög ålder. Färdvägen kan naturligtvis vara av betydligt senare datum. De två andra färdvägssystemen ligger strax norr om Hallind.¹⁷

¹⁶ Länsstyrelsens informationskarta

¹⁷ Kulturmiljöregistret; Länsstyrelsens informationskarta

¹⁵ Kulturmiljöregistret

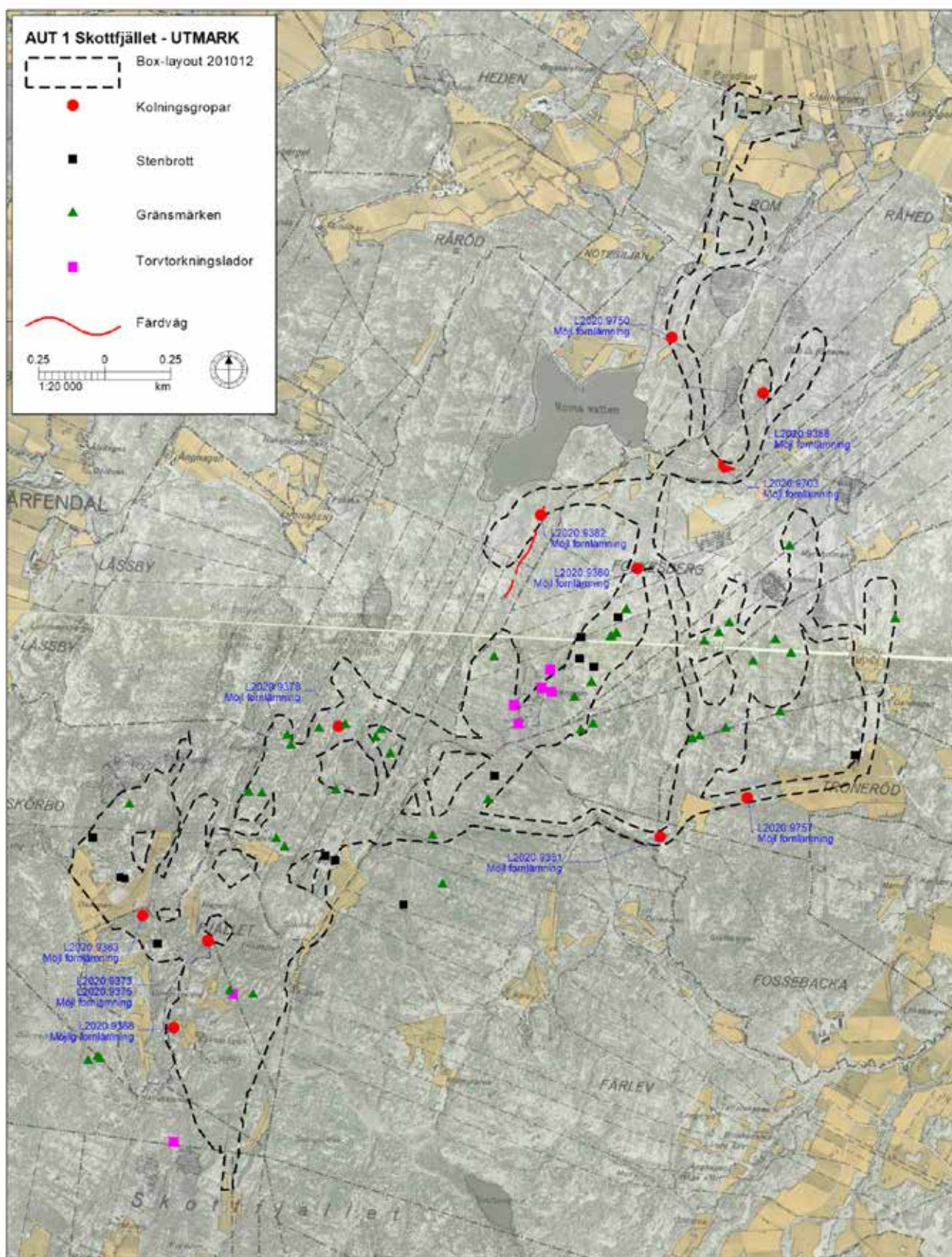

Illustration 10. På denna karta redovisas lämningar förknippade med utmarksbruk, samt gränsmärken. Som bakgrundskarta används ekonomiska kartan från 1930-talet. Vid denna tid var flera av gårdarna på Skottfjället ännu i drift. Gränsmärkena hör sannolikt till 1700- och 1800-tal. De lämningar som har antikvarisk bedömning övrig kulturhistorisk lämning har ej fått sitt lämningsnummer utsatt. Källa Lantmäteriet.

Illustration 11. Bredkilsmärken i ett block inom den östra delen av stenbrottet L2020:9718. Detta brott ligger precis nordost om torpet Dammen, L2020:9829, där det finns belägg för att det bott stenhuggare. Foto mot nordost.

Illustration 12. Stenbrottet L2020:9546, löst block med bredkilsmärken. Brottet är beläget på tallbevuxen hållmark centralt inom utredningsområdet. Foto mot väst.

Illustration 13. Stenbrottet L2020:9550, inom samma del av området som illustration 12. Den runda stenen centralt i bildens förgrund är ett ämne till en kvarnsten. Foto mot nordväst.

Hällristningar

Inom utredningsområdet finns två hällristningar med figurristningar, L1968:9483 och L1968:9618. De finns vid Rom i områdets norra del, och båda var kända sedan tidigare, se *illustration 4*. Liksom gravhögarna grupperar sig hällristningarna i anslutning till jordbruksmarken i de lägre liggande

partierna kring fjället; vid Rom i norr, vid Färlev/ Medby i öster, och vid Hallind i sydöst. I Bärfsen-dal i väster finns en skålgropslokal.¹⁸

Stenbrott

Inom utredningsområdet finns tolv brott/täkt

¹⁸ Kulturmiljöregistret

Illustration 14. Kolningsgropar inom område med skogsbrukslämningar, L2020:9703. En grop är synlig i bildens förgrund, en annan strax bakom denna, något till höger i bild. I bakgrunde anas en nybyggd skogsväg. Foto mot sydost.

i form av små stenbrott, *illustration 10*.¹⁹ En tendens till gruppering kan ses kring bebyggelselämningarna i den sydvästra delen av utredningsområdet. Flertalet stenbrott har med största sannolikhet endast varit avsedda för eget bruk, som byggnadsmaterial till husgrunder och liknande, *illustration 11*. I den östra delen av området är stenbrotten av annan karaktär, och är belägna uppe på hållmarken, *illustration 12*. Här finns också två ämnen till kvarnstenar (L2020:9547 och L2020:9550), *illustration 13*. På fjället har funnits ett antal kvarnar; en del registrerade i kulturmiljöregistret, exempelvis söder om Rom och nordväst om Fossebacka, andra synliga i äldre kartmaterial.²⁰ Kanske har kvarnstenarna varit avsedda för någon av dessa.

En registrerad Fyndplats (L1960:6599, sydväst om utredningsområdet) uppges vara en fyndplats för en kvarnsten. Eftersom den inte ansågs vara huggen på platsen bedömdes den istäl-

let som ett lösfynd. Däremot identifierades en plats cirka 400 meter västerut (L1960:6600) där minst ett kvarnstensämne tagits ut. Ytterligare en kvarnsten är registrerad i närområdet, denna som Övrigt (L1967:285). Denna är inprickad på Tyberget strax norr om Åseby och Råröd. Om den inte är huggen här i närheten och kvarlämnad, har det kanske stått en väderkvarn på berget. På ekonomiska kartan från 1930-talet finns ingen kvarn markerad.²¹

Kolningsanläggningar

Inom utredningsområdet finns kolningsanläggningar i form av tio ensamliggande kolningsgropar, samt tre områden med skogsbrukslämningar bestående av en lokal med sju kolningsgropar och två lokaler med två kolningsgropar vardera, *illustration 10 och 14*.²²

Det är i princip inte möjligt att med blotta ögat datera kolningsgroparna; den grundläggande tekniken är enkel och har använts i långt

¹⁹ Kulturmiljöregistret

²⁰ Kulturmiljöregistret; se tex Lantmäterimyndighetenas arkiv 1822

²¹ Kulturmiljöregistret; Länsstyrelsens informationskarta

²² Kulturmiljöregistret

mer än 1000 år. Kolning i grop har ägt rum ända in på 1900-talet. Emellertid verkar sentida gropkolning ha utförts i gropar som uppvisar en mer rektangulär och rundad botten, medan förhistoriska kolningsgropar istället ofta har en botten som beskrivs som fyrkantig och planbottnad.²³

Enligt praxis registreras ensamliggande kolningsgropar som fornlämning och område med skogsbrukslämningar som övrig kulturhistorisk lämning, vilket är fullkomligt inkonsekvent. En kompromiss har gjorts inom ramen för detta uppdrag, och samtliga har istället registrerats som möjlig fornlämning. Detta öppnar upp för att undersöka och datera eventuellt berörda kolningsgropar inom ramen för en arkeologisk utredning steg 2.

Övrigt

Inom utredningsområdet finns två lämningar registrerade som Övrigt. Dessa består av L2020:9758, en 2x2 meter stor svårtolkad konstruktion av sten, samt L1960:7397, en spisliknande konstruktion i anslutning till ett stenbrott (L1960:7391).²⁴ De redovisas inte på någon karta i rapporten, istället hänvisas till Kulturmiljöregistret.

Röjningsrösen och fossil åker/röjningsröseområden

På Skottfjället finns två fossil åker och ett område med fossil åkermark vilka alla tre består av ytor med röjningsrösen, samt två ensamliggande röjningsrösen, *illustration 15*. Samtliga är belägna inom utredningsområdet. Ett område (L1960:7281) är beläget i anslutning till den forna åkermarken vid torpet Ljungliden (L1960:7390). Ett annat område (L2020:9717) är beläget mellan torpen Orremyren (L2020:9705) respektive Ekeskogen (L2020:9823), och kan möjligen representera ett äldre skikt av odling, alternativt röjning för slätter eller bete. Röjningsröset L2020:9423 ligger i anslutning till den forna åkermarken vid Ekeskogen. Det tredje området (L1960:7399) är beläget strax norr om stentakten i Hallinden, i anslutning till en yta markerad som åker på ekonomiska

kartan från 1930-talet. Röjningsröset L1960:7418 är inte knutet till vare sig bebyggelselämningar eller åkermark på 1930-talsekonomen.²⁵

Att så få lämningar efter odling blivit registrerade på Skottfjället kan ge ett intryck av att odlingsverksamheten varit mycket liten, vilket inte är fallet. På ekonomiska kartan från 1930-talet kan tvärtom ses omfattande uppodlingar, men då dessa odlingsytor är klart läsbara i kartmaterialet har inga av dessa registrerats i Kulturmiljöregistret, *illustration 15*.

Brunn/kallkälla

På Skottfjället finns två lämningar registrerade som brunn/kallkälla, och båda är belägna inom utredningsområdet. L1959:2053 är belägen i en sluttning öster om torpet Dammen (L2020:9829) och söder om torpet Skogsmyren (L2020:9606), och består av en kallmurad konstruktion kring ett mindre "framrinne", det vill säga inte en egentlig kallkälla utan ett flöde av ytvatten som är säsongsmässigt och beroende av nederbörden. Sannolikt har den använts till dricksvatten till om inte annat betesdjuren. L2020:9539 utgörs av ett stensatt vattenhål och är beläget i anslutning till den forna åkermarken vid Troneröd.²⁶ De redovisas inte på någon karta i rapporten, istället hänvisas till Kulturmiljöregistret.

Hägnader och hägnadssystem

Inom utredningsområdet finns 62 hägnader samt 25 hägnadssystem bestående av två eller flera hägnader.²⁷ Hägnaderna utgörs i de flesta fall av enkelradiga och löst staplade stengärdesgårdar av klassisk bohuslänsk typ. Några är endast ett par meter långa och stänger av klevor i berget, andra löper flera hundra meter utmed före detta odlingsytor, se *illustration 15, samt 16 och 17*. I anslutning till Rom har en fågata registrerats (L2020:9715), det vill säga en vägsträckning med stengärdesgårdar på ömse sidor om vägen, där man kunnat driva djuren från ladugården ut på utmarken samtidigt som man förhindrat att de betat av grödorna på åkrarna, *illustration 18*.

²⁵ Kulturmiljöregistret; Länsstyrelsens informationskarta

²⁶ Kulturmiljöregistret

²⁷ Kulturmiljöregistret

²³ Hennius 2019

²⁴ Kulturmiljöregistret

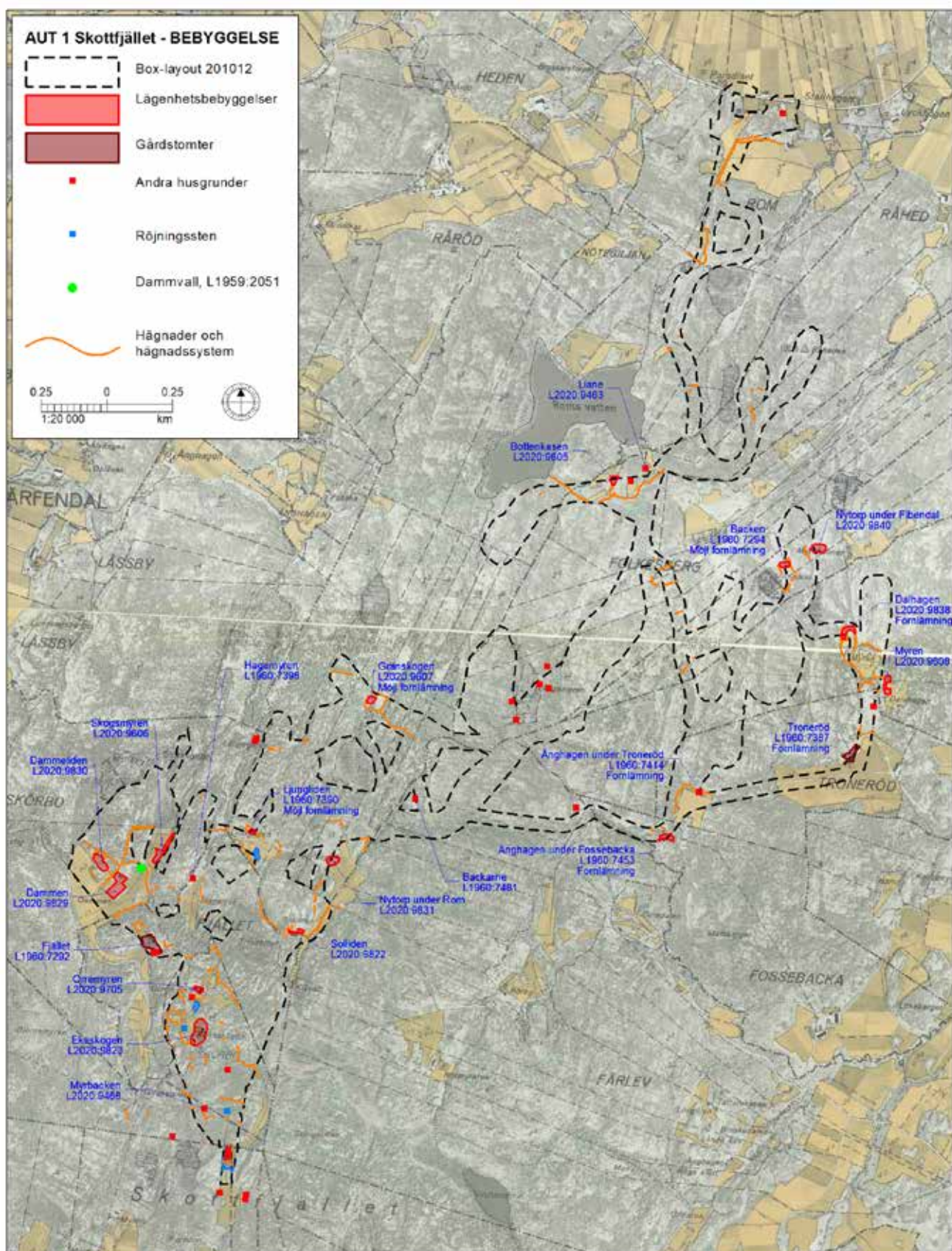

Illustration 15. Kartan redovisar bebyggelselämningar och hägnader inom utredningsområdet. Som bakgrundskarta används ekonomiska kartan från 1930-talet. På denna syns vilken jordbruksmark som var i bruk vid denna tid, och vilka torp som redan var övergivna. Källa Lantmäteriet.

Illustration 16. En kort stengärdesgård, L2020:9732, placerad mellan uppstickande berg och block för att täppa för en kleva. Cirka 30 meter öster om hägnaden ligger ett större myrområde. Eventuellt rör det sig om en hägnad för utmarksbete. Foto mot nordväst.

Illustration 17. Del av en längre hägnad i områdets södra del, L1960:7315. Just denna ligger inte i anslutning till åkermark på ekonomiska kartan från 1930-talet. Kanske är den äldre. Kanske har den avgränsat ett bete. Arwo mäter in. Foto mot sydost.

Illustration 18. Hägnadssystem bestående av en fågata, L2020:9715, belägen strax sydväst om Rom i områdets norra del. På båda sidor om vägen syns stengärdesgårdar. På ömse sidor om fågatan har det tidigare funnits åkermark. Längs fågatan har man kunnat föra betesdjur ut på utmarksbete och samtidigt förhindrat att de betat av grödorna på åkermarken. Foto mot sydväst.

Det absoluta flertalet stengärdesgårdar på Skottfjället har med största sannolikhet haft som uppgift att hålla djur ut- eller instängda och undan från odlingsmark.²⁸ Att de i många fall följer eller har följt en fastighetsgräns bör inte tolkas som att de haft en markerande funktion i första hand, utan helt enkelt att djuren inte skulle beta på grannens mark.

Nästan ingen äldre åkermark inom utredningsområdet är fortsatt öppen. Det mesta har lagts om till skogsplanteringar. Därmed omfattas ingen av hägnaderna av biotopsskydd enligt Miljöbalken 7 kap. 11 §. Däremot berättar hägnaderna mycket om hur marken varit ordnad kring de mindre jordbruksenheter uppe på fjället. Många lägenhetsbebyggelser är mer eller mindre omgärdade av hägnader, vilka ofta har avgränsat odlingsmarken. Öppningar i hägnaderna med stående grindstolpar visar var äldre vägar och stigar gått. Enligt praxis registreras inte hägnader i aktiv gräns. Detta har ändå gjorts i undan-

tagsfall, där stengärdesgårdarna bedömts höra intimt samman med torplämningarna.

Gränsmärken

Inom utredningsområdet finns totalt 38 gränsmärken registrerade, se *illustration 10*. På hela fjället finns ytterligare tio gränsmärken, men även dessa är belägna inom ytor som tidigare är inventerade för vindparkens räkning.²⁹ Dessutom finns gränsmärken som markerar gränser som fortfarande är aktuella. Det typiska gränsmärket på Skottfjället är litet och enkelt och består av 4-5 stenar. Ibland finns en flat visarsten som visar gränsens riktning, *illustration 19*. En del gränsmärken är raserade, *illustration 20*. Se även *illustration 8 och 9*.

Vid några tillfällen påträffades ett gränsmärke endast några få meter från en stengärdesgård. Bland annat inom det område i sydväst som under fältarbetets gång kom att minskas ner. Här löpte en gärdesgård längs hela fastig-

²⁸ Andersson & Grahn-Danielsson 2011:16

²⁹ Kulturmiljöregistret

Illustration 19. Gränsmärke L2020:9421, med tre stenar och visarsten. Märket markerade en gräns mellan Troneröd och Bräcke, ännu aktuell på 1930-talet. Foto taget mot öst.

hetsgränsen, med gränsmärken markerade med plastkäppar cirka 2 meter öster om stengårdsgården, *illustration 21*. Vi tolkar detta som att gränsmärkena markerar gränsen, medan hägnaden har haft som funktion att hålla djuren på ena sidan; hur nära gränsen hägnaden placerats beror på de topografiska förutsättningarna. Hägnaden är alltså inte en gränsmarkering i första hand, och betraktas heller inte som sådan av fastighetsägarna. Därav följer att även hägnader i, eller nära, aktiv gräns borde kunna registreras i kulturmiljöregistret eftersom funktionen (hålla inne/ute djur) inte längre är aktuell. Praxis ser inte ut så, men detta är något som borde diskuteras.

Dammvall

Mellan Dammen (L2020:9829) och Skogsmyren (L2020:9606) i den sydvästra delen av utredningsområdet, finns en dammvall registrerad, L1959:2051, *illustration 15*. Den utgörs av en rektangulär konstruktion, 3x2,5 meter stor, bestående av tre flata stenar up pallade på mindre ste-

nar över en mindre bäck-/dikesfåra. Den påträffades vid den kompletterande utredningen 2013, och ska ha tjänstgjort som plats för dammlucka för översilning av slättermark.³⁰ Ytan söder om lämningen benämns "Dammen" redan i Laga skifteskarta från 1847. Om lämningen verkligen utgörs av en dammvall, har den fyllt en potentiellt översilande funktion för ytan norr om denna, som benämns som "Skogsmyr" och är betecknad som "avrösningsjord" i samma karta. Det är möjligt att myren använts till slätter innan 1850, men det har inte kunnat beläggas. Ytorna såväl uppströms som nedströms lämningen är uppodlade på 1930-talet, och det är därför tänkbart att dammvallen snarare byggts i anslutning till uppodlingen, kanske för att hålla vatten borta från åkern söder om. Att området "Dammen" kallas för just Dammen i Laga skifteskartan kan tyda på att det funnits en annan dammanläggning här, men det borde i så fall snarare vara på platsen där "Fjällbäcken" löper ut ur åkern på

³⁰ Kulturmiljöregistret

Illustration 20. Lisa mäter in ett raserat gränsmärke, L2O2O:9493. Märket står inom fastigheten Rom, men gränsen den markerat var inaktuell redan på 1930-talet. Troligtvis har märket raserats avsiktligt för att tydliggöra att det inte var aktuellt längre. Foto mot norr.

Illustration 21. Bilden är tagen inom den södra av de två ytor i väster som ströks under fältarbetet, och visar ett aktivt gränsmärke med en stengärdesgård strax bakom. Gränsen utgörs av kommungränsen mellan Lysekil och Munkedal, och att fastighetsägarna betraktar gränsmärket som gällande – och inte stengärdesgården – visas av plastkappen i märket. Gränsmärket är av samma karaktär som övriga gränsmärken på Skottfjället. Foto mot söder.

ekonomiska kartan från 1930-talet, väster om Dammen och Dammeliden.³¹

Bebyggelselämnigar

Bytomt/gårdstomt

Inom utredningsområdet finns två gårdstomter, Fjället (L1960:7292) och Troneröds gamla tomt (L1960:7387), se *illustration 15*. Fjället finns belagd på geometrisk avmätning från 1697.³² Troneröds gamla tomt utgjorde gårdsplats enligt geometrisk avmätning från 1694 och enligt ägostyckning 1925, se *karta A i Bilaga 3*.³³ Inom Troneröds gamla tomt finns förutom husgrund med spisröse efter bostadshuset även rester av en välbyggd

jordkällare med välvt tak. Genom gårdsplatsen löper en äldre vägsträckning kantad av en hägnad. Längs vägen växer fortfarande syrener, se *omslagsbilden*.

Fjället är bebyggt och bedöms därför som övrig kulturhistorisk lämning trots sin ålder. Troneröds gamla tomt bedöms som fornlämning.

Lägenhetsbebyggelser

Dateringen av lägenhetsbebyggelser kan relateras till de olika regelverk som gällt för etablering av torp. Kortfattat hör de äldsta formerna till en uppmuntran av nyupptagning av torp fram till mitten av 1600-talet samt soldattorp, med start från sent 1600-tal.³⁴ Därefter följde en återhållsamhet i nyetablering, bland annat för skydd av värdefull skog. Under 1700-talet lättas reglerna för skydd av skog något, och nyetablering av torp

³¹ Lantmäterimyndigheternas arkiv 1847; Rikets allmänna kartverks arkiv 1939; Oscar Jacobsson muntlig komm.

³² Lantmäteristyrelsens arkiv 1697

³³ Lantmäteristyrelsens arkiv 1694; Lantmäterimyndigheternas arkiv 1925

³⁴ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:18

Illustration 22. Arwo mäter in en husgrund med spisröse tillhörande torpet Skogsmyren, L2020:9609. Lägenhetsbebyggelsen ligger inklämd mellan en väg intill den före detta odlingsmarken norr om Dammen, L2020:9829, och en kraftig bergvägg i öster. Hit flyttade Herman Svensson, just från Dammen, troligen år 1886. Intill husgrunden finns resterna av en ladugård med inbyggd jordkällare samt två uppbyggda, stenröjda terrasser troligen för odling. Foto mot norr.

uppmuntras i syfte att livnära befolkningen. Efter storskifte (1700-tal) och laga skifte (1800-tal) ges möjligheten för markägare att själva bestämma om de vill ge torpare möjlighet att etablera sig. Laga skifte innebar i undantagsfall att torpare blev egna hemmansägare, men främst att nyetableringar av torp sker.³⁵ År 1850 fanns det ungefär 97 000 torp i Sverige.³⁶

Inom utredningsområdet finns 20 registrerade lägenhetsbebyggelser, varav de flesta etablerades kring mitten och senare hälften av 1800-talet.³⁷ De har legat under gårdarna i dalarna nedanför fjället i Bärfendals, Svarteborgs och Bros socknar. I kyrkoarkiven förekommer enstaka torp och backstugor redan på 1700-ta-

let. Inom utredningsområdet har dock inga lägenhetsbebyggelser äldre än 1800-talet påträffats, alternativt inte varit möjliga att knyta till fysiska lämningar. I det senare fallet beror detta på avsaknaden av kartor eller uppgifter från hembygdsforskare, eller att torpen inte är namngivna i husförhörlängderna. Någon mer avancerad personforskning i kyrkoarkiven har inte rymts inom ramen för uppdraget. De äldsta torpen inom utredningsområdet kan beläggas till 1820-talet (Dalehagen L2020:9838; Ängehagen under Fossebacka L1960:7453, samt Ängehagen under Troneröd L1960:7414). Det senast bebodda torpet är Dammen, som upphörde 1954 (L2020:9829).

De flesta lägenhetsbebyggelser inom utredningsområdet påminner om varandra. På de flesta påträffades grunder efter bostadshus, ladugård och jordkällare, och före detta åkermark

³⁵ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:19

³⁶ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:15; 19

³⁷ Kulturmiljöregistret

Illustration 23. Denna husgrund med spisiröse utgör resterna efter boningshuset vid torpet Bottenkasen, L2020:9605, strax söder om Roms vatten. Foto mot nordost.

Illustration 24. Jordkällare tillhörande torpet Dammeliden, L2020:9830. Källaren har uppmurad jordvall på ömse sidor om öppningen, vilket ger den ett kraftigt uttryck. Foto mot nordöst.

Illustration 25. Ruinen efter ladugården vid Orremyren, L2020:9705. Förutom synlig timmerstomme ligger även taktegel kvar uppe på lämningen. Foto mot väst.

synlig i landskapet eller i kartmaterialet, *illustration 22*. Kring de flesta finns även system av stengärdesgårdar som omgärdat inägor, trädgårdar eller mindre odlingslyckor. Vid många av dem finns också spår i växtligheten skapad av brukandet, såsom kulturväxter eller öppna ytor och lövträdsbestånd.

Lämningarna efter bostadshuset är oftast synliga som en syllstensrad av huggen sten eller natursten, enrummigt eller med synbar syll för innervägg, med ett spismursröse, *illustration 23*.

Jordkällargrunder förekommer vid nästan alla lägenhetsbebyggelser. De består av en kallmurad källare av natursten eller huggen sten med jordvall, eller halvt inbyggd i befintlig sluttning. Jordkällaren vid Dammeliden (L2020:9830) i den västra delen av området har taket kvar och är ovanligt stor och välbyggd, *illustration 24*.

Graden av förfall på lämningarna är olika eftersom lägenhetsbebyggelserna övergetts för olika länge sedan. Orremyren (L2020:9705) i den sydvästra delen av utredningsområdet, har till exempel ännu kvar ett varv av timmerstom-

men på ladugårdens ena rum, *illustration 25*. Orremyren övergavs enligt information från hembygdsföreningen inte förrän 1950.³⁸ Efter 1950-talet vekar inget torp vara fortsatt bebott.³⁹ En del rivs och flyttas, som man gjorde förr med hus, medan andra bara överges.

Lämningarna efter backstugorna ser oftast ut som de efter torpen. Ett undantag är Myrbacken (L2020:9468) i den södra delen av området, där endast en enklare husgrund med karaktär av jordkällare men med spismursröse i ena innerhörnet, påträffades, *illustration 26*. Här fanns heller ingen grund efter ladugård eller jordkällare. Hembygdsföreningen anger att Myrbacken/Myrbacka ska ha varit bebott från 1885 och upphört 1897.⁴⁰ På ekonomiska kartan från 1930-talet finns ingen bebyggelse på platsen.⁴¹ I husförhörslängden från 1880-1898 dyker back-

38 Grahns-Danielsson, Toreld & Östlund 2009: Bilaga 1

39 Jfr Grahns-Danielsson, Toreld & Östlund 2009: Bilaga 1

40 Grahns-Danielsson, Toreld & Östlund 2009: Bilaga 1

41 Rikets allmänna kartverks arkiv 1939, Bro J131-62NO

Illustration 26. Huslämningen vid Myrbacken, L2020:9468, har ingen tydlig syllstensgrund. Istället finns kallmurade delar med en jordvall på utsidan, vilket ger den karaktär av jordkällare. Inne i husgrunden finns dock ett spisröse. Foto mot norr.

stugan Myrbacka upp under Skörbo, bebott av fattighjon (eventuellt f d soldat, svårtytt i längden) Johan Evald Hart (?) född 1821 med hustru Britta Maria Asmundsdotter född 1821, inflyttade 1885.⁴² Troligen har detta enbart varit en enklare backstuga, kanske av typen jordkula, och endast bebodd en kort tid.

Inom ramen för utredningen har alltså 20 lägenhetsbebyggelser hanterats. Av dessa har tre genom arkiv- och kartstudier konstaterats tillkomna före 1850 och därav bedömts som fornlämningar. Ytterligare tre har visat sig omöjliga att i dagsläget avgöra en exakt tillkomsttid för, då motstridiga uppgifter finns i de olika källmaterialen. Dessa har därför bedömts som möjlig fornlämning. Resterande 14 har bedömts som övrig kulturhistorisk lämning.

Torp eller backstuga?

De obesuttna var ekonomiskt och socialt underordnade genom att inte äga sin mark eller sitt boende, och lägenhetsbebyggelsen var inte

mantalssatt.⁴³ Torp och backstugor har olika juridiska upplåtelsevillkor. Ett torp är enkelt sagt ett jordbruk på annans mark som upplåtits till torparen mot ersättning. Vid en backstuga har, om något, oftast enbart en mindre odlingslott, såsom en kålgård, var upplåten till den boende.

Det förekommer noteringar om torp och backstugor i husförhörlängden som senare strukits och lagts om från det ena till det andra. Detta betyder att upplåtelsevillkoren ändrats.⁴⁴ Ett exempel är torpet Änghagen (L1960:7414) under Troneröd, Svarteborg socken. Enligt husförhörlängden från 1826-1830 bor här pigan Karin Jönsdotter född 1774 och ditflyttad 1828.⁴⁵ Efter hennes namn står i en senare längd från 1833-1841 "fattigmedel".⁴⁶ Hon har alltså inte haft någon mark att bruka själv, utan först arbetat på en gård för sitt uppehälle, sedan fått ekonomiskt

⁴³ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:20

⁴⁴ Ifr Nilsson, Hansson & Svensson 2020:17

⁴⁵ Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/9

⁴⁶ Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/10

⁴² Bärfendals kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/130757AI/8

Illustration 27. Torvtorkningslada, L2020:9401, relativt centralt i området. Bakom husgrunden syns Långemyren där torven brutits. Runt Långemyren finns ytterligare fyra torvtorkningslador. Foto mot sydväst.

stöd. Hon dör 1840, och då stryks backstugan ur husförhörlängden och ett torp Änghagen står inskrivet i samma längd. På torpet bor Antån (?) född 1811 och hustrun (?) född 1802 med sonen Carl född 1836.⁴⁷ Eventuellt dör Antån 1835. Efter dem flyttar Anders Hansson född 1803 och Maja Hansdotter född 1806 in, med barnen Hans Jacob född 1835, Carl Anton född 1840, Britta Stina född 1833 och Matilda född 1843.⁴⁸ Det står inte när de flyttade in, men eftersom barnen är födda i Svarteborg, så flyttar de eventuellt in redan 1835, i anslutning till när förra torpägaren flyttar/dör. I nästkommande längd står Änghagen återigen som backstuga, med boende änka Maja Hansdotter – som alltså bor kvar efter att maken dött – dotter Adela Andersdotter född 1847 samt ett fattighjon.⁴⁹ Här har antagligen upplåtelsevillkoren för att bruka marken varit knutet

till maken. En piga eller en änka verkar alltså inte fått villkoret torp utan upplåtelseformen har lagts om till backstuga.

Husgrund, historisk

Inom utredningsområdet finns slutligen lämningar efter 14 husgrunder, vilka inte bedöms som bostadshus eller kan knytas till en lägenhetsbebyggelse. Sex av dem är sannolikt lämningar efter torvtorkningslador, och fem av dessa är belägna i anslutning till Långemyren centralt i området, *illustration 15 och 27*. Vad gäller övriga är funktion eller typ oklar, *illustration 28*.⁵⁰

Fornlämningar

För att en lägenhetsbebyggelse ska kunna bedömas som fornlämning ska den ha tillkommit före 1850. Nedan följer en utförligare beskrivning av de lägenhetsbebyggelser som bedömts som fornlämning. Se *illustration 15*.

⁴⁷ Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/11

⁴⁸ Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/12

⁴⁹ Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/13

⁵⁰ Kulturmiljöregistret

Illustration 28. Lisa mäter in husgrunden L2020:9537, där en av väggarna utgjorts av en bergvägg. Stenmaterialet i grunden är blandat och verkar förutom rundad natursten även bestå av ett antal tillhuggna stenar. Även ett par tegelstenar hittades. Funktionen är oklar, men vid provstick framkom ett sotigt lager i sydöstra hörnet. Grunden är belägen norr om Troneröds gamla tomt. Foto mot sydost.

Illustration 29. Platsen för torpet Dalhagen, L2020:9838, samt boplatsen L1967:912. På bilden syns även de stengärdesgårdar (hägnadssystemet L2020:9882) som omgärdat torpet och dess upplåtna mark. På bilden syns också den skogsväg som byggts över boplatsen. Foto mot nordost.

Dalhagen (L2020:9838)

Dalhagen är belägen i utredningsområdets östra del. Lämningarna består av en husgrund efter boningshus med spisröse, och cirka 30 meter nordost om detta en grund efter jordkällare. Cirka 15 meter sydsydost om jordkällaren finns en husgrund efter en ladugård, i tre sektioner. Den norra delen av hägnadssystemet L2020:9882, samt en stensträng, L1960:7394, omgärdar tomtytan och den före detta odlingsmarken som ligger söder härom. Idag är ytan avverkad, *illustration* 29. Inför avverkning markerades huslämningarna med kulturstubbar, men vid återplantering har även grunderna planterats med granplanter, tvärt emot Skogsstyrelsens anvisningar.

Torpet Dalhagen omnämns enligt hembygdsföreningen 1833 och ska ha rivits 1935.⁵¹ Dalehagen finns med på karta över Bräcke från 1898 samt i ägobeskrivning från 1924, se *Bilaga 3 karta B*.⁵² Av dessa tidiga kartor påvisas att namnen Dalehagen och Myren har bytt plats på 1930-talets ekonomiska karta.⁵³ Det står fel även i dagens fastighetskarta.

Dahlehen dyker upp under gården Bräcke i husförhörlängden för 1815-1820. I den första längden står inga boende antecknade, men i nästa längd för 1818-1822 står Dalhagen med två boende med svårtydda namn, inflyttade 1820.⁵⁴ I nästa längd (och i följande längder) står Sven Rasmusson född 1808 och Cattarina (?) född 1790 med dotter Johanna född 1825 som boende i Dahlehen.⁵⁵

I längden för 1854-1861 bor en ny familj på torpet, ditflyttade 1859.⁵⁶ I längden för 1861-1868 är en Backstuga Dahlehen struken och ersatt med Torp Kasern eller Kaserna,⁵⁷ men

51 Grahn-Danielsson, Toreld & Östlund 2009: Bilaga 1

52 Lantmäterimyndigheternas arkiv 1897; Lantmäterimyndigheternas arkiv 1924

53 Rikets allmänna kartverks arkiv 1939, Bärfendal J131-70SO

54 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/6; SE/GLA/13518/A I/7

55 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/8

56 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/14

57 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/17

torpet Dahlehen är fortsatt med i längderna och överges antagligen under 1900-talets första halva, i enlighet med uppgifterna från hembygdsföreningen.

Änghagen under Fossebacka (L1960:7453)

Detta Änghagen är beläget i områdets sydöstra del. Lämningarna består av två husgrunder, en hägnad och en mindre åker/trädgårdslycka. Husgrunden efter boningshuset har ett spisröse. Cirka 12 meter åt sydväst finns grund efter en jordkällare. En stengärdesgård löper runt en odlingslycka eller trädgård, cirka 30x20 meter stor. Det finns även röjningssten i anslutning till bebyggelsen.

Första gången Änghagen under gården Fossebacka dyker upp i husförhörlängden är 1820-1825. Här bor då Claus Olsson född 1760 och Christina född 1766 med en son Olof född 1802 och piga (?) född 1764.⁵⁸ Eventuellt har torpet funnits ännu tidigare, då det legat torp under Fossebacka ändå från 1700-talet, men de äldre husförhörlängderna i Bro kyrkoarkiv är mycket svåra att tyda. Torpet finns med på en karta från 1822, se *Bilaga 3 karta C*.⁵⁹ Enligt denna karta ska det även ha funnits en ladugård, men denna kunde inte identifieras vid inventeringen. Eventuellt bör den i så fall ha legat där det idag går en väg, norr om lämningen.

Änghagen under Troneröd (L1960:7414)

Även detta Änghagen är beläget i områdets sydöstra del. Lägenhetsbebyggelsen består av en husgrund efter boningshus med spisröse och rester efter en trapp. Ett gammalt fruktträd står invid grunden, som är framröjd och markerad med kulturstubbar.

Enligt hembygdsföreningen är torpet omnämnt 1833. Detta bekräftas av husförhörlängden för 1826-1830 då en backstuga Änghagen dyker upp under Troneröd.⁶⁰ I nästa längd för 1833-1841 är backstugan struken och ett torp Ängha-

58 Bro kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13058/A I/5

59 Lantmäterimyndigheternas arkiv 1822

60 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/9

gen har skrivits in, men strukits.⁶¹ I längden för 1841-1847 finns återigen ett torp med namnet Änghagen under Troneröd.⁶² I kommande längder står Änghagen som fortsatt bebodd men återigen som backstuga.⁶³ De boende på Änghagen under Troneröd beskrivs ovan under rubriken *Torp eller backstuga?*

Möjliga fornlämningar

Problemen med att datera sentida bebyggelse-lämningar har flera orsaker. En lång användningskontinuitet kan medföra att eventuellt fyndmaterial inte kan säga något om när lämningen tillkom, utan enbart när den använts och i vissa fall när den tidigast kan ha övergetts.⁶⁴ En annan är arkivmaterialalets begränsningar. Kyrkoarkiv är informationsrika och spänner ofta över lång tid, i den mån de finns att tillgå. När det kommer till just de obesuttna kan de dock ibland vara omöjliga att spåra. Eftersom lägenhetsbebyggelsen låg under andra gårdar måste namnet på torpet eller stugan vara inskrivet, något som inte alltid är fallet. Omvänt måste torpet eller backstugan vara namngivet på karta, eller identifierat av hembygdsforskare, för att det ska vara möjligt att (säkert) matcha husgrunden i skogen med informationen i arkivet.

När det kommer till Skottfjället är förutsättningarna mycket goda tack vare kunskapssammanställningarna gjorda av hembygdsföreningarna, samt ett relativt hanterbart material i kyrkoarkiven. Undantag finns dock där uppgifter istället är motstridiga. Det saknas också heltäckande historiskt kartmaterial för området. En del bebyggelselämningar som utifrån uppgifter från hembygdsföreningen skulle kunna bedömas som fornlämning, kan i dagsläget inte hittas i kartmaterial eller husförhörländer. Här kan ytterligare eftersökningar i arkiv – både hembygdsföreningarnas och kyrkornas – behövas. Visserligen skulle dessa lämningar ändå kunna

bedömmas som fornlämning, då Riksantikvarieämbetets anvisningar endast anger att lämningar som bevisats vara tillkomna efter 1850 inte kan bli fornlämning. Inom ramen för denna utredning har dessa istället fått bedömningen *Möjlig fornlämning*.

Nedan följer beskrivningar av de lägenhetsbebyggelser som har osäker datering.

Backen (L1960:7294)

Torpet Backen i områdets nordöstra del är enligt hembygdsföreningen omnämnt som befintligt mellan 1854 och 1925, *illustration* 30.⁶⁵ Utifrån dess belägenhet på gränsen mellan flera gårdars utägor och ett sparsamt kartmaterial är det svårt att säkerställa vilken gård just detta torp legat under. Inget torp Backen återfinnes i kart- eller arkivmaterial under Folkesberg. Under de angränsande gårdarna Råhed dyker backstugan/torpet Backen upp i husförhörlängden 1821-1826,⁶⁶ och under Fibendal dyker Backen upp i husförhörlängden 1854-1861.⁶⁷

Det går i dagsläget inte att säkerställa vilken gård torpet legat under. Ytterligare åtgärder krävs för att säkerställa antikvarisk bedömning.

Ljungliden under Rom (L1960:7390)

Torpet Ljungliden, centralt i områdets västra halva, är enligt hembygdsföreningen omnämnt 1812,⁶⁸ men är inte med på Laga skiftes-karta över Rom by från 1849.⁶⁹ I husförhörlängderna återfinnes inget torp med namnet Ljungliden under någon av gårdarna i Roms by. Ett torp Ljungliden avsöndras från Rom år 1910.⁷⁰

Det går i dagsläget inte att bekräfta eller dementera uppgifterna om att lämningen är tillkommen innan 1850. Ytterligare åtgärder krävs för att säkerställa antikvarisk bedömning.

61 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/10

62 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/11

63 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/12; SE/GLA/13518/A I/15

64 Nilsson, Hansson & Svensson 2020

65 Grahm-Danielsson, Toreld & Östlund 2009: Bilaga 1

66 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/8

67 Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/14

68 Grahm-Danielsson, Toreld & Östlund 2009: Bilaga 1

69 Lantmäterimyndigheternas arkiv 1849 14-sva-281

70 Lantmäterimyndigheternas arkiv 1910 14-sva-AVS186

Illustration 30. Annika och Erik mäter in jordkällaren vid torpet Backen, L1960:7294, i områdets östra del. Strax till höger i bild syns grunden till boningshuset med spisröse. I förgrunden ligger en kvarlämnad malmgryta. Foto taget mot norr.

Granskogen under Rom (L2020:9607)

Torpet Granskogen, i norra delen av områdets västra halva, är enligt hembygdsföreningen omnämnt 1854.⁷¹ I husförhörlängden för 1847-1854 finns två stycken torp Granskogen; ett under Rom Mellan och ett under Rom Östra.⁷² I Granskogen under Rom Östra flyttar Johannes Jonsson, född 1796, in 1850 med hustru Johanna Olsdotter född 1819 och barnen Carl Johan född 1842 och Matthilda född 1846. Familjen flyttar ut 1852. I Granskogen under Rom Mellan bor Elias Nilsson född 1815 med hustru Anna Maja Nilsson född 1821, med döttrarna Amelie född 1847, Justina född 1849 och Augusta född 1853 samt fader Båtsman Nils Svartberg född 1774. De flyttar in 1852. I längden för 1854-1861 står under Rom Mellan Elias med familj kvarboende. I samma längd är det andra torpet Granskogen (under Rom Östra) struket, utflyttade eller döda mellan 1855 och 1861.⁷³

⁷¹ Grahn-Danielsson, Toreld & Östlund 2009: Bilaga 1

⁷² Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/13

⁷³ Svarteborgs kyrkoarkiv, husförhörlängder SE/

Torp med namn Granskogen finns alltså under både Rom Mellan och Rom Östra. Under Rom Östra föreligger antaganden om att det kan vara tillkommet innan 1850, då inflyttning sker 1850. Granskogen under Rom Mellan är sannolikt tillkommet efter 1850. Eventuellt rör det sig om samma torp som bytt gårdstillhörighet. Ytterligare åtgärder krävs för att säkerställa antikvarisk bedömning.

De obesuttnas bisysslor

Människor på 1800-talets landsbygd var ännu ofta mångsysslare.⁷⁴ Parallellt med boskapsskötsel och odling av säd och andra grödor förekom en mängd olika näringsfång, vilka framgår av olika slags arkivmaterial. Råvaror och produkter framställdes för både avsalu och husbehov, må det vara lin, humle, tjära eller träkol.⁷⁵ Handels- och andra yrken, såsom smed, skomakare, körare, stenhuggare och såklart säsons- och

GLA/13518/A I/14

⁷⁴ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:23-27

⁷⁵ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:25-26

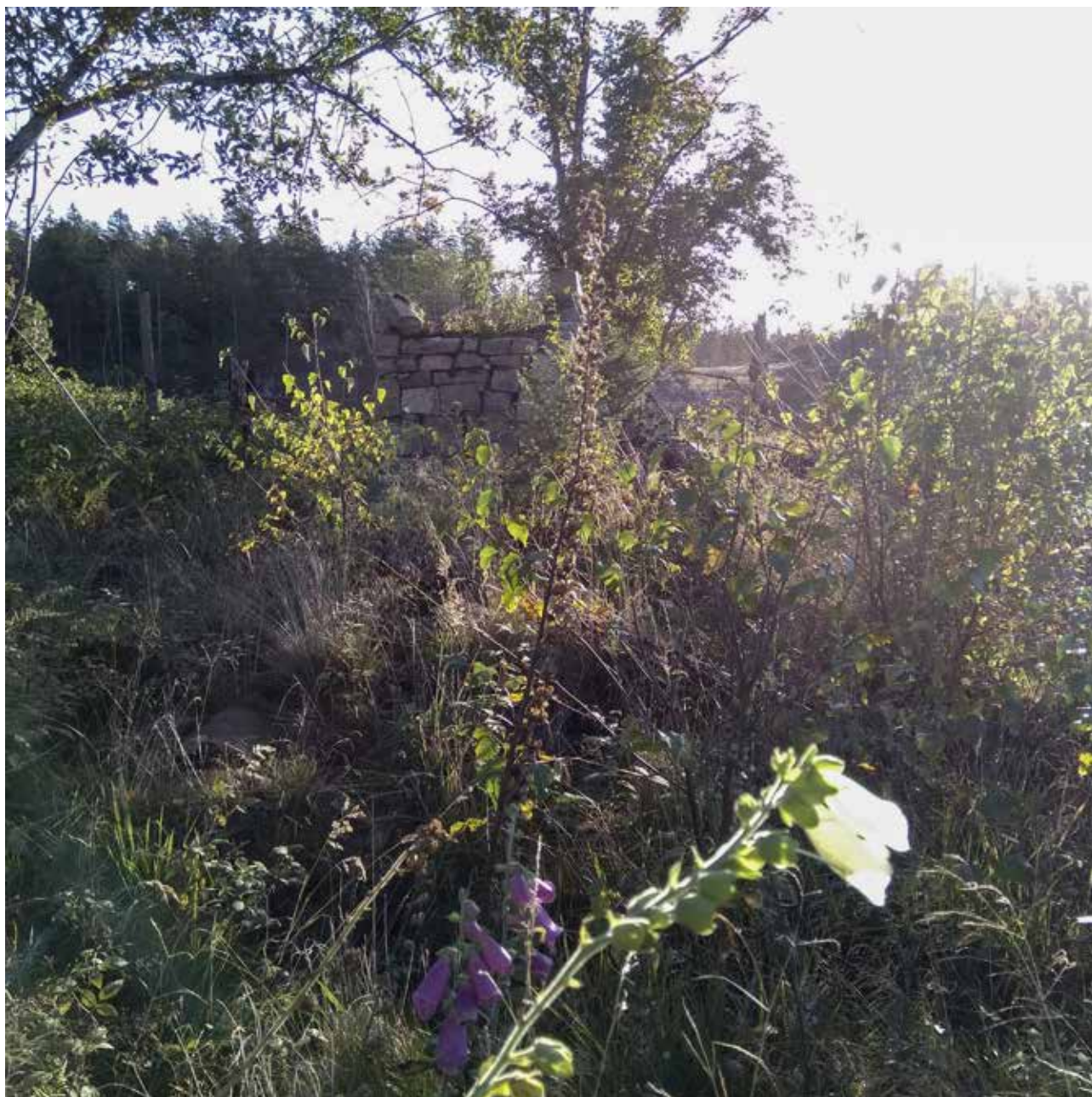

Illustration 31. Digitalis, fingerborgsblomma, som växer strax intill husgrunden till torpet Dammen, L2020:9829. Foto taget mot öst.

daganställning, gav även de inkomst till jordbruksområdenas invånare. I husförhörlängderna som gäller Skottfjällets boställen nämns torpare, fattighjon, pigor, en sjöman, stenhuggare, soldater och en båtsman.

Det är däremot svårt att säga något om människornas yrken enbart utifrån inventeringsresultat. Det måste till mer arkeologisk kunskap, till exempel fyndmaterial, för att bekräfta att en yrkesperson är tillstädes på en plats. En del lämningar kan ändå ge en indikation. Det finns till exempel gott om kolningsgropar på Skottfjället, se *illustration 10*. Om de är från samma tid som

torpen går dock inte att avgöra utan arkeologisk undersökning, och om de är det går det inte att avgöra om kolningen utförts av torparen för eget behov, eller av – eller på uppdrag av – markägaren.

Genom historiska källor kopplade till de fysiska lämningarna framträder en komplex bild av de som bott på Skottfjället, och något om deras liv och leverne.⁷⁶ Till torpet Dammen (L2020:9829) flyttar torparen/stenhuggaren Herman Svens-

⁷⁶ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:9; 27

son 1871.⁷⁷ Enligt uppgift från hembygdsföreningen i Bärfendal ska ett nytt bostadshus ha byggts här 1907.⁷⁸ 1910 bor stenhuggaren Emil Lindblom och Emma Johannesdotter på Dammen.⁷⁹ Grunden efter bostadshuset vid Dammen är byggd av huggen granit, precis som flera av husgrunderna på Skottfjället; även lador och andra uthus är stundtals uppförda av välhuggna block med märken efter kilar från brytningen. Huset på Dammen utmärker sig något då även murstocken – som till viss del fortfarande står – är byggd av huggen granit. I berget bakom huset finns ett litet stenbrott; med största sannolikhet är stenen till huset bruten där. Om det är stenhuggare Herman på 1870-talet, eller en nybyggnation 1907, som ligger bakom denna välgjorda grund är svårt att avgöra då någon husgrund från ett äldre boningshus inte påträffats vid platsen. I stenbrottet finns kilhål efter rund- och bredkil, äldre brytningsmetoder som användes under hela stenindustriepoken. Det förekommer även märken efter borrh med remmare, en metod som introducerades under 1890-talet.⁸⁰ Att det är en

77 Bärfendals kyrkoarkiv, husförhörlängder: SE/GLA/13075/A I/5

78 Grahn-Danielsson, Toreld & Östlund 2009:16

79 Riksarkivet

80 Algotsson & Swedberg 2004:36

stenhuggare som bebott Dammen råder det inga tvivel om, varken i det arkeologiska materialet eller i de historiska källorna.⁸¹

Småskaliga stenbrott har påträffats över hela utredningsområdet, ofta i direkt anslutning till en eller flera husgrunder. Endast två stenhuggare boende på Skottfjället har kunnat bekräftas i källmaterialet, men det kan så klart ha levt fler personer med kunskap om stenhuggeri här. Flera torpare var säkert mångsysslare, men deras olika arbeten har inte registrerades i husförhörlängderna.

Biologiskt kulturarv

Växtligheten, och framförallt förekomst av kulturväxter, kan bidra med ytterligare en dimension till de obesuttnas lämningar och hur dessa ordnades i landskapet.⁸² Vid beskrivning och bedömning av bebyggelselämningar gör iakttagelser av eventuella kulturväxter i närområdet det möjligt att konkretisera vilken typ av husgrund det rör sig om, samt få en uppfattning om hur de boende levt och ordnat sitt hem utanför husets väggar. Vid utredningen iaktogs syren, snöbär, nässlor, digitalis och fruktträd, *illustration 31 samt rapportens framsida*.

81 Jfr Nilsson, Hansson & Svensson 2020:10

82 Nilsson, Hansson & Svensson 2020:12

Del 4 Antikvarisk bedömning och vidare åtgärder

Kulturmiljövärden inom området

Två helt skilda tidsperioder sätter sin prägel på Skottfjället – tidigmesolitikum och 1800-tal. Ett antal gravanläggningar och andra fynd visar emellertid att området brukats även under mellanliggande perioder.

De många boplatserna och fyndplatserna visar tydligt hur lämpligt området var under äldsta tid, och ska sättas in i en kontext av jaktexpeditioner och marint näringsfång. De människor som besökte Skottfjället vid denna tid var troligen boende längre söderut, som under lämpliga delar av året ägnade sig åt jakt och fiske i dessa trakter.

Den till antal helt dominerande lämningstypen på Skottfjället är annars stengärdesgårdar i form av hägnader och hägnadssystem, följt av gränsmärken. Detta skulle kunna tolkas som en upptagenhet kring gränsdragningar. Av skatteskal var gränserna viktiga, men vi har argumenterat för att stengärdesgårdarna hellre bör ses som en del i bruket och inordningen av landskapet. Stenmurarna bör därför istället ses i samma kontext som bebyggelselämningarna, och i ett vidare perspektiv även i relation till röjningsrösen, torvtorkningslador, kolningsgropar och stenbrott, det vill säga intimt förknippade med försörjningen. Att så många torp etableras på Skottfjället vid mitten av 1800-talet ska sannolikt sättas i relation till laga skifte, som här ägde rum runt 1850. Det fanns gårdar och torp på fjället redan innan denna tid, men den stora etableringsfasen äger rum under andra halvan av 1800-talet.

När det kommer till senare tiders torpetablering är det inte enbart lämningarna efter husen som är värdefulla; det är viktigt att anlägga en holistisk syn på kulturmiljön och de som levde här. På Skottfjället finner vi ett kulturlandskap med spår efter bebyggelse, brunnar, färdvägar, odlingsspår, torvtäkt och kolning.

Platsvärden

Historisk arkeologi har fördelen att det materiella – arkeologin – kan kompletteras med histo-

riska källor för nya resultat och bekräftande av information.⁸³ De historiska källorna sammantaget med lokalbefolkningens och hembygdsföreningarnas kunskap, material och minnen innebär att Skottfjällets bebyggelsehistoria och kulturmiljön kopplad till den har ett högt värde. Det faktum att nästan ingen bebyggelse eller exploatering skett på Skottfjället sedan de sista torparna lämnade i mitten på 1950-talet gör att kulturmiljön (bortsett från spåren efter det moderna skogsbruket) är relativt orörd och opåverkad, och ger en tydlig bild av hur området varit ordnat och brukat.

1800-talets lämningar ihop med boplatser från stenålder, gravanläggningar etc, visar på lång mänsklig närvaro. De idag relativt orörda skogsmarkerna har även natur- och rekreationsvärden. Miljön på Skottfjället har sammantaget höga kulturmiljövärden.

Tabell 3. Antikvarisk bedömning

Antikvarisk bedömning	Nya	Tidigare registrerade	Antal
Fornlämning	3	17	20
Möjlig fornlämning	21	4	25
Övrig kulturhistorisk lämning	121	61	182
Ej kulturhistorisk lämning	-	1	1
Ingen antikvarisk bedömning	-	2	2
Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält	-	1	1
Överförd till annan lämning	-	37	(37)
Utgår	-	9	(9)
TOTALT	145	132	231

Antikvarisk bedömning

Inom uppdraget har 145 nya lämningar registrerats i kulturmiljöregistret, *Tabell 3*. Av dessa har ett röse, en boplatz och en lägenhetsbebyggelse bedömts som fornlämning. Vidare har 21 lämningar bedömts som möjlig fornlämning. Det rör sig om fyra boplatser, 13 platser med en eller flera kolningsgropar, en lägenhetsbebyggelse och tre stensättningar. Resterande 121 lämningar har bedömts som övrig kulturhistorisk lämning.

Inom ramen för utredningen har också 132 tidigare registrerade lämningar hanterats. Av dessa har 37 överförts till nytt lämningsnummer och omfattas av uppräkningsplanen ovan. Nio lämningar har utgått på grund av felregistrering.

⁸³ Nilsson, Hansson & Svensson 2020:9

Av de resterande 86 bedöms 17 som fornlämning, fyra som möjlig fornlämning och 61 som övrig kulturhistorisk lämning. De fyra kvarstående utgörs av en Fornlämningsliknande bildning/Ej kulturhistorisk lämning, en boplatz respektive en rest sten som båda fått status Ingen antikvarisk bedömning, samt ett gränsmärke som inte kunde återfinnas och som därför har status Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält.

Detta innebär att totalt 231 aktuella lämningar berörs av utredningsområdet.

Värdering av måluppfyllelsen

Utredningen har utförts enligt plan. Inga avvikelser har rapporterats.

Förslag på ytterligare åtgärder inför kommande skede

Kulturlandskapet föreslår att planerad exploatering justeras så att fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar helt undviks. Där så inte ses som möjligt föreslår Kulturlandskapet:

- Att berörda boplatser med bedömning möjlig fornlämning samt fyndplatser utreds vidare inom ramen för arkeologisk utredning steg 2 för att fastslå utbredning och karaktär.
- Att berörda kolningsgropar med bedömning möjlig fornlämning utreds vidare inom ramen för arkeologisk utredning steg 2 för att fastslå datering.
- Att berörda lägenhetsbebyggelser med bedömning möjlig fornlämning utreds vidare inom ramen för arkeologisk utredning steg 2 för att fastslå datering. Detta sker lämpligen i första hand genom utökade arkivstudier, i andra hand genom utredningsschaktning.
- Att – om bebyggelselämningarna kring Dammen L2020:9829 eller dammvallen L1959:2051 berörs – platsen där "Fjällbäcken" löper ut ur åkern på ekonomiska kar-

tan från 1930-talet besiktigas utförligare för att utreda huruvida någon dammläggning kan ha funnits här. Utförs lämpligen inom ramen för en utredning steg 2.

- Att berörda fornlämningar hanteras inom ramen för förundersökning eller undersökning.

Observera att L1968:9817, en grav markerad med en rest sten, inte har återfunnits och därför har bedömning Ingen antikvarisk bedömning. Det är tänkbart att själva stenen försvunnit i samband med odling eller skogsbruk, men då det inte är uteslutet att själva gravläggningen finns kvar bör den angivna ytan omfattas av någon slags antikvarisk åtgärd i det fall ytan behöver tas i anspråk för exploateringen.

När det gäller övriga kulturhistoriska lämningar i form av lägenhetsbebyggelser föreslår Kulturlandskapet att någon form av fördjupad dokumentation görs i det fall de berörs av den planerade exploateringen. Denna skulle kunna bestå i fördjupade arkivstudier, noggrannare uppmätningar, publicering och spridning av hembygdsföreningarnas torpinventeringar, eller kanske publik grävning ihop med hembygdsföreningarna.

Vad gäller övriga lämningar med bedömning övrig kulturhistorisk lämning anser Kulturlandskapet att utförd dokumentation är tillräcklig.

Vid maskin- och markingrepp intill övriga kulturhistoriska lämningar bör ett avstånd på minst 10 meter hållas. Kulturlämningar får ej beläggas med ris och ska hållas fria från träd och annan växtlighet. Stengärdesgårdar bör visas hänsyn genom att befintliga öppningar används. Alternativt öppnas nya, i första hand vid befintliga skador. Bortlyft sten bör läggas i anslutning till kvarvarande mur. Genom detta är det möjligt att återställa muren i framtiden och den biotopskyddade effekten av muren kvarstår.⁸⁴ Se Tabell 4.

På några platser påträffades aktiva gränsmärken endast några få meter från en stengär-

⁸⁴ Skogsstyrelsen 2014

Tabell 4. Förslag på vidare åtgärder

Typ eller lämningsnummer	Antikvarisk bedömning	Förslag på åtgärd
Boplatser	Möjlig fornlämning	Utredning steg 2 Schaktning/provgropar
Fyndplatser	Övrig kulturhistorisk lämning	Utredning steg 2 Schaktning/provgropar
Kolningslämningar	Möjlig fornlämning	Utredning steg 2 14C-datering
Lägenhetsbebyggelse	Möjlig fornlämning	Utredning steg 2 Kart- och arkivstudier
L2020:9829 eller L1959:2051	Övrig kulturhistorisk lämning	Utredning steg 2 Kompletterande inventering
L1968:9817	Ingen antikvarisk bedömning	Utredning steg 2 Schaktning
Lägenhetsbebyggelse	Övrig kulturhistorisk lämning	Fördjupad dokumentation
Hägnader	Övrig kulturhistorisk lämning	Hänsyn enl spec
-	Fornlämningar	Förundersökning eller undersökning
-	Övrig kulturhistorisk lämning	Allmän hänsyn

desgård, se *illustration 21*. Vi tolkar detta som att gränsmärket markerar gränsen, medan hägnaden har haft som funktion att hålla djuren på ena sidan, det vill säga inte är en gränsmarkering i första hand. Därav följer att även hägnader i aktiv gräns borde kunna registreras i kulturmiljöregistret eftersom funktionen (hålla inne/ute djur) inte längre är aktuell. Praxis ser inte ut så, men detta är något som borde diskuteras.

Lagstiftning

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens (MB) generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar. "[...] de flesta kul-

turmiljöer förväntas tillgodose genom miljöbalkens och plan- och bygglagens bestämmelser."⁸⁵ Ansökan om ingrepp i fornlämningar lämnas till länsstyrelsen.

För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken (eller sjöbotten) som behövs för att bevara fornlämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Fornlämningsområdets storlek avgörs av länsstyrelsen från fall till fall.

KML syftar till att skydda och vårda kulturmiljöer. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön (KML kap 1).

Inom begreppet miljö i miljöbalken (MB) ryms även kulturmiljö. MB's hänsynsregler ställer krav på att undvika skador på områden och miljöer som innehåller kulturvärden. Även övriga kulturhistoriska lämningar omfattas av det generella skydd för kulturmiljön som ges i MB. MB ger också möjlighet att ställa krav på att en verksamhetsutövare ska utföra kompensationsåtgärder för eventuell skada som uppstår.

Gränsmärken i aktuell gräns är skyddade enligt 14 kap 9 § brottsbalken. Ansökan om säkerställande av gränsmärken lämnas till Lantmäteriet.

⁸⁵ Fotnot: RUS-Länsstyrelserna i samverkan 2015:191

Källor

Litteratur

Algotsson, Åsa & Swedberg, Stig	2004	<i>Sten.dok. Metod för dokumentation av lämningar från Stenhuggarepoken</i> . Rio Kulturkooperativ 2004. Kulturhistoriska rapporter 1.
Andersson, Linda & Grahn-Danielsson, Benjamin	2011	<i>Vindpark Tormoserödsfjället, Strömstads och Tanums kommuner. Arkeologisk utredning och naturvärdesbedömning</i> . Rio Kulturkooperativ. Kulturhistoriska rapporter 107.
Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin; Wigforss, Johan	1978	"Sorteringsschema för flinta." <i>Fyndrapporter 1978</i> . Rapporter över Göteborgs Arkeologiska Musei undersökningar.
Claesson, Pia	1995	<i>Arkeologisk utredning Bjälkebräcka 1:13 m fl. Bro socken Lysekils kommun</i> . Rapport 1995:11. Bohusläns museum.
Grahn-Danielsson, Benjamin; Toreld, Andreas & Östlund Annika	2009	<i>Vindkraft på Skottfjället. Arkeologisk utredning inom Munkedals och Lysekils kommuner</i> . Kulturhistoriska rapporter nr 46. Rio Kulturkooperativ.
Hennius, Andreas	2019	<i>Spår av kolning – Arkeologiskt kunskapsunderlag och forskningsöversikt</i> . Riksantikvarieämbetet.
Lindholm, Kristina	1995	<i>Arkeologisk förundersökning Bjälkebräcka 1:13. Raä 589 Bro socken Lysekils kommun</i> . Rapport 1995:21. Bohusläns museum.
Lysekils kommun	1992	<i>Kulturmiljöer i Lysekils kommun. Historia och program för vård och bevarande</i> .
Munkedals kommun	1994	<i>Kulturminnesvårdsprogram för Munkedals kommun. Del 2. Svarteborgs socken</i> .
Nilsson, Pia; Hansson, Martin & Svensson, Eva	2020	<i>De obesuttnas arkeologi – människor, metoder och möjligheter</i> . Riksantikvarieämbetet.
RUS – Länsstyrelserna i samverkan	2015	<i>Välj och vraka! Vägledning och goda exempel på åtgärdsarbete kulturmiljömål</i> . RUS – Länsstyrelserna i samverkan

Digitala källor

Kulturmiljöregistret	Fornsök, https://app.raa.se/open/fornsok/
Länsstyrelsens informationskarta	Informationskartan Västra Götaland, https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=023f6dde755f41c5a719b11ddfb80ed
Riksarkivet	Riksarkivets hemsida, www.sok.riksarkivet.se/folkrakningar Folkräkningen 1910

Muntliga källor

Oscar Jacobsson, Kulturlandskapet	Muntlig kommunikation 2020-10-23
-----------------------------------	----------------------------------

Kartor

Lantmäterimyndigheternas arkiv	1822	14-BRO-79 Fossebacka
Lantmäterimyndigheternas arkiv	1847	14-BÄR-42 Gränsbestämning, Laga skifte Heden (Dammen)
Lantmäterimyndigheternas arkiv	1897	14-SVA-234 Arealavmätning Bräcke (Myren/Dalhagen)

Lantmäterimyndigheternas arkiv	1924	14-SVA-387 Karta, ägobeskrivning Bräcke (Myren/Dalhagen)
Lantmäterimyndigheternas arkiv	1925	14-SVA-392 Troneröd
Lantmäteristyrelsens arkiv	1694	Svarteborgs socken Troneröd nr 1 Geometrisk avmätning 1694
Lantmäteristyrelsens arkiv	1697	Bärfendals socken Skörbo nr 1 Geometrisk avmätning 1697 (Fjället)
Rikets allmänna kartverks arkiv	1939	Bro J131-62NO Ekonomiska kartan
Rikets allmänna kartverks arkiv	1939	Bärfendal J131-70SO Ekonomiska kartan

Arkiv

Bro kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13058/A I/5
Bärfendals kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13075/A I/5
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/6
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/7
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/8
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/9
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/10
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/11
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/12
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/14
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/15
Svarteborgs kyrkoarkiv	Husförhörlängder SE/GLA/13518/A I/17

Bilagor

1. Nyregistrerade lämningar
2. Besiktigade lämningar
3. Historiska kartor

Bilaga 1 - Nyregistrerade lämningar

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9350	Stensättning	Stensättning, oval, ca 1,8-1,5 m st NO-SV, 0,1 m h. Sönderplockad. Avo, 15-0,45 m st stenar. Övermossad. Ett fåtal synliga stenar.	Möjlig fornlämning
L2020:9351	Kolningsanläggning	Kolningsrop, rund, 1,7x1,4 m st NO-SV, intill 0,4 m dj. Mot Ö finns spår av vall, 3 m och 1,5 m br, intill 0,5 m hög. Vid provstick framkommer kol. Troligen samtida med torpbebyggelsen på fjället (dvs 1800-tal), men uppgifter kring detta saknas.	Möjlig fornlämning
L2020:9355	Röse	Röse, 12x9 m (NO-SV), 1 m h. Stenar 0,3-1 m st. I Ö är delvis stående håll 1,7 m h, 0,3 m br, 0,6 m h, utrasad. Förmodad rest av kista. Ytterligare mindre hållar finns. Ev finns mindre rester av kantkedja. I de NV delarna är röset ngt mer intakt. I Ö finns mkt nedrasad sten. Ev har hela bergknallen varit inklädd med sten, men mer troligt har de stenar som ligger nedanför blivit utkastade i samband med plundring/omkonstruktion. Sönderplockad. I mitten (på högsta punkten) finns ett sentida triangelröse.	Fornlämning
L2020:9358	Kolningsanläggning	Kolningsrop, närmast kvadratisk 1,4x1,4 m st, 0,3 m dj. Låg vall i Ö till V, intill 1 m br. Kol framkom vid provstick.	Möjlig fornlämning
L2020:9360	Kolningsanläggning	Kolningsrop, rund, 2 m diam, 0,5 m dj. Omgiven av vall, 1,5 m br och 0,15 m h. Vid provstick framkommer kol.	Möjlig fornlämning
L2020:9363	Kolningsanläggning	Kolningsrop, rund, 2 m diam och 0,5 m dj. Mot N-V är vall, 2 m br och 0,2 m h. Vid provstick framkommer kol. Marken mycket påverkad av bökande vildsvin.	Möjlig fornlämning
L2020:9368	Kolningsanläggning	Kolningsrop, rund, 2 m diam, 0,6 m dj. Mot N är vall, 1 m br och 0,1 m h. Vid provstick framkommer kol.	Möjlig fornlämning
L2020:9370	Kolningsanläggning	Kolningsrop, rund, 1,7 m diam och 0,7 m dj. Mot Ö-V är vall 1,2 m br och intill 0,1 m h. Vid provstick framkommer sparsamt med kol.	Möjlig fornlämning
L2020:9373	Kolningsanläggning	Kolningsrop, rund, 1,5 m diam och 0,5 m dj. Mot S är vall, 1 m br och intill 0,2 m h. Vid provstick framkommer kol. Marken påverkad av bökande vildsvin.	Möjlig fornlämning
L2020:9375	Kolningsanläggning	Kolningsrop 1,5 m diam och 0,5 m dj. Ingen tydlig vall. Vid provstick framkommer kol. Marken påverkad av bökande vildsvin.	Möjlig fornlämning
L2020:9378	Kolningsanläggning	Kolningsrop, ca 1,5 m diam och intill 0,6 m dj. Ingen tydlig vall. Vid provstick framkommer kol.	Möjlig fornlämning
L2020:9382	Kolningsanläggning	Kolningsrop, 1x1 m st, 0,4 m dj. Vall otydlig. Kol framkommer vid provstick i vall. Eventuellt finns fler kolningsspor i området.	Möjlig fornlämning
L2020:9386	Stensättning	Stensättning, rund, ca 2x2 m st, 0,15 m h. Avo, 1-0,5 m st rundade stenar. Gles stenpackning, ev utplockat för stengärdesgård intill. Ev rest av kantkedja i V.	Möjlig fornlämning
L2020:9392	Stensättning	Stensättning, oregelbunden, ca 3x2 m st (NO-SV), bestående av fler än 35 stenar, 0,15-0,5 m st, i relativt gles oregelbunden packning. Ingen direkt struktur kan ses, möjligen rest av kantkedja i N. 3,5 m V om lämnningen finns ett stående gränsmärke. Ev är lämnningen ett raserat gränsmärke, men mängden sten bedöms som stor sett till övriga gränsmärken i området. Vår tolkning är att detta ursprungligen kan vara en stensättning som blivit ombyggt till ett gränsmärke vilket senare har blivit raserat i samband med att ett nytt konstruerades strax intill.	Möjlig fornlämning
L2020:9400	Husgrund, historisk	Torvtorkningslada, rektangulär, 9x5 m (NNO-SSV), 1,1 m h. Kallmurad av 0,25-1,6 m st stenar. Dörröppning i NV långsidan. Avdelad av inre väggmur i två rum. I Laga skifte över Folkesberg från 1862 går en väg ut till Långemyren (14-sva-310). Enligt uppgifter i Delning från 1862 var det en djup myr, där Folkesberg och Bräcke ägde/brukade halva var (14-sva-311).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9401	Husgrund, historisk	Torvtorkningslada, rektangulär, 8x4,5 m (N-S), med 1,7 m h väggmurar. Kallmurad av 0,15-1,4 m st stenar. Dörröppning i O långsidan. I Laga skifte över Folkesberg från 1862 går en väg ut till Långemyren (14-sva-310). Enligt uppgifter i Delning från 1862 var det en djup myr, där Folkesberg och Bräcke ägde/brukade halva var (14-sva-311).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9403	Husgrund, historisk	Torvtorkningslada, 8x4,5 m (N-S), med 1,7 m h väggmurar. Kallmurad av 0,15-1,4 m st stenar. Dörröppning i O långsidan. I Laga skifte över Folkesberg från 1862 går en väg ut till Långemyren (14-sva-310). Enligt uppgifter i Delning från 1862 var det en djup myr, där Folkesberg och Bräcke ägde/brukade halva var (14-sva-311).	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9407	Husgrund, historisk	Torvtorkningslada, 5x4 m (O-V), 1,4 m h väggmurar. Kallmurad av 0,3-1 m st stenar. Dörröppning i O sidan. I Laga skifte över Folkesberg från 1862 går en väg ut till Långemyren (14-sva-310). Enligt uppgifter i Delning från 1862 var det en djup myr, där Folkesberg och Bräcke ägde/brukade halva var (14-sva-311).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9410	Husgrund, historisk	Torvtorkningslada, 5,5x4 m N-S, med 1,8 m höga väggmurar av kallmurad sten. Av 0,1-1,4 m st stenar. Dörröppning i NO. I Laga skifte över Folkesberg från 1862 går en väg ut till Långemyren (14-SVA-310). Enligt uppgifter i Delning från 1862 var det en djup myr, där Folkesberg och Bräcke ägde/brukade halva var (14-SVA-311).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9416	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,8 m l, 0,5 m br. Av 6 stenar, 0,1-0,6 m st. Visare av flat sten visar NO-SV.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9418	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,6 m diam, 0,3 m h. Av 4 stenar, 0,3-0,5 m st. Visare av flat sten visar mot NO-SV.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9419	Gränsmärke	Gränsmärke, 1,6 m l (N-S), 1,2 m br, 0,5 m h. Av minst 7 stenar, 0,2-0,7 m st.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9421	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,6 m l (NV-SO), 0,5 m br, 0,5 m h. Av 3 stenar, 0,1-0,6 m st. Stående visare, 0,5 m h.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9423	Röjningsröse	Röjningsröse, 2x1,5 m (Ö-V) och 0,4 m h. Av 0,05-0,2 m st stenar. Mkt mindre sten utbökad av vildsvin.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9425	Fyndplats	Fyndplats för kvartsitavslag ca 4x3 cm, med slagbula och två avspaltningar. Funnen i körspår i skogsväg/körväg.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9437	Gränsmärke	Gränsmärke, 1 m diam och 0,2 m h, av fyra 0,2-0,4 m st stenar. Utrasat.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9439	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,7 m l (Ö-V), 0,6 m br och 0,5 m h. Av sex 0,15-0,5 m st stenar.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9441	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,5 l (NV-SÖ), 0,3 m br och 0,25 m h. Av två 0,25-0,35 m st stenar.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9451	Husgrund, historisk	Torvtorkningslada, rektangulär, 3,5x3 (N-S), med intill 1,4 m h väggmurar av huggen sten. Blocken i V väggen har tydliga bredkilsmärken. Kallmurad med 0,1-1,1 m st sten, med småsten inklad mellan de större blocken. Lagd mot bergvägg i O som ingår i väggen. Dörröppning i V. Ett större stenblock i N del av öppningen, ca 1x0,7 m st. Omgärdad i N, Ö och S av hägnad.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9454	Husgrund, historisk	Husgrund, rektangulär 5,5x2,5 m (Ö-V) och 0,2 m h. Block av huggen granit, 0,6x0,2 m st. Ev torvtorkningslada eller hölada för myrslätter.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9463	Lägenhetsbebyggelse	Husgrund efter bostadshus, 6x5 m st (NV-SO), med ställvis synlig grund av 0,2-0,5 m st stenar. I NV är spismursröse, 2,5 m diam, 0,65 m h, av 0,2-0,7 m st stenar. Beväxt med syrener. Backstuga Liane, finns med på Laga skifte över Folkesberg från 1863 (14-SVA-310). Backstuga Liane under Folkesberg dyker upp i husförhörslängden 1854-1861. Piga f 1824 med dotter f 1857 och fattighjon (namn går ej att tyda), inflyttade 1859 (SE/GLA/h3518/A/1/13). I längden för 1861-1868 är Liane ett torp, bebott av Carl Johannisson f 1834, Carolina Nilsdotter f 1832 med dottrar Josefina f 1864 och Hulda Mathilda f 1867, inflyttade 1864 (SE/GLA/h3518/A/1/14).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9466	Lägenhetsbebyggelse	Husgrund efter bostadshus, 8x6 m (N-S), intill 0,4 m h. Spismursröse i NV, ca 3x2,5 m N-V, 0,5 m h. Snöbär. På hemmansklyvning över Råhed 1910 (14-sva-354b) finns inget hus på platsen, men åkermark.	Övrig kulturhistorisk lämning

Bilaga 1 - Nyregistrerade lämningar

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9468	Lägenhetsbebyggelse	Husgrund efter backstuga. Rektangulär, ytermått 6x4 m (O-V), 0,8 m h, kallmurad av 0,3-1,0 m stor natursten. Muren är 0,8 m br, med en ca 1 m br och ca 0,3 m h vall av sten och jord därutanför. Öppning i O vägg, 1 m bred. Innområdet 4x3,5 m O-V, ca 1 m h. Ev spismursröse i NO hörnet, 2x2 m st. Platsen för <u>Myrbacken</u> , enligt Bärffendals hembygdsföreningen omnämnt 1885, upphörde 1897. Backstugan Myrbacken dyker upp i husförhörlängd 1880-1898. Fattighjon Johan Edvald Hart (?) f 1821 med hustru Britta Maria Asmundsdotter f 1821 flyttar in 1885 (SE/GLA/13075/A 1/8).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9477	Brott/täkt	Stenbrott, granit bestående av två brottytor. 1) 2,8 m l, 0,8 m h/dj. Uttag i en nivå mot V. Med synliga bredkilsmärken, 4 på rad. Ca 3 m NO om finns 2) brottyta i två nivåer mot SV, 1,2 m l och 1 m h/dj samt 0,5 m b och 0,7 m h/dj. Med tydliga bredkilsmärken. Grillplats i direkt anslutning till brottytan.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9485	Brott/täkt	Stenbrott, granit. På en mindre terrass i kraftig bergslutning har det huggits sten ur minst tre naturligt lösa block, ca 0,5-1 m stora. Blocken har tydliga märken efter rundkil.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9487	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,5 m l (Ö-V), 0,4 m br och 0,5 m h. Av tre 0,2-0,5 m st stenar, staplade på varandra.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9489	Gränsmärke	Gränsmärke, 1 m l (NÖ-SV), 0,7 m br och 0,4 m h. Av fler än 4 stenar, 0,2-0,5 m st. Stående visare med minst tre fundamentstenar. Några utrasade stenar intill.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9490	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,9x0,8 m (N-S), 0,35 m h. Bestående av 5 stenar: 4 st fundamentstenar, 0,35-0,6 m st, samt 1 vält visare.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9491	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,7x0,35 m (O-V), 0,3 m h. Bestående av 3 stenar 0,3-0,5 m stora. Stående visare, 0,3 m h, riktning NO-SV.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9493	Gränsmärke	Gränsmärke, 1,6x1 m (SV-NO), 0,15 m h. Bestående av 6 stenar, 0,25-0,45 m stora. Raserat eller utrasat.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9495	Gränsmärke	Gränsmärke, 1,4x0,5 m (N-S), 0,25 m h. Bestående av 3-4 stenar, 0,2-0,7 m st. Utrasat.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9496	Brott/täkt	Stenbrott, granit. Består av ett kvarliggande block, 2x1,6 m st och 0,65 m h, med täta bredkilsmärken i N kanten och täta rundkilshål i O kanten. Belägen på Troneröds gamla tomt.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9537	Husgrund, historisk	Husgrund, 4x4 m st, 0,8 m h. Byggt mot befintlig bergvägg i O. Ingång i SO hörnet mot V. Ev innervägg eller annan invändig konstruktion ca 1 m in från V vägg. Större delen av grunden rel nedrasad. En del mindre stenar inne i grunden ger starkt intryck av att vara huggna. Tre tegelstenar synliga inne i grunden. Vid provstick framkommer sotigt lager, ev med koks, stenkol el träkol, i SO hörnet. Gallring har utförts rel nyligen; vid upptäckt var grunden delvis täckt av ris men detta drogs bort av fältpersonalen.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9539	Brunn/kallkälla	Brunn, eller vattenhål. Tydligt stensatt vattenfylld rektangulär grop, 3x2,5 m NV-SO, minst 0,6 m djup. Delar av taggråd runt om. I kanten av äldre åkermark tillhörande Troneröds gård.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9540	Fyndplats	Fyndplats för ett avslag av flinta. Funnet i rotvälta på mindre bergknalle, nära tänkbart boplatsläge i sluttning på hygge. Ej svallat eller patinerat.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9541	Husgrund, historisk	Husgrund, 7x6 m (O-V), 0,9 m h. Källargrop, rektangulär, med öppning mot O, 4x2,5 m st, 0,7 m dj. Oklart om bostadshus eller jordkällare. Enl 1930-talsekonomen ska det ha funnits två små hus här, samt ett ute vid vägen, ca 30 m N om. Några rester av det senare kunde dock inte lokaliseras i fält, men på platsen växte tätt av snöbär. På flygfoto från 1960 finns bebyggelse på denna nya N om, samt ev något mindre på platsen för den här inmätta husgrunden. 1975 finns ingen bebyggelse på platsen. Beväxt med björk, sälg och krusbär.	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9542	Gränsmärke	Gränsmärke, 1 m l (NV-SO), 0,6 m br, 0,15 m h. Av 3 stenar 0,2-0,5 m st. Utrasad.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9543	Gränsmärke	Gränsmärke, 1,1 m diam, 0,75 m h. Av ca 12 stenar, 0,25-0,75 m stora. Stående visare, O-V.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9544	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,85x0,6 m st, 0,1 m h. Av 6 stenar, 0,2-0,5 m st. Litet märke placerat på uppstickande bergknalle. Raserat.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9545	Gränsmärke	Gränsmärke, 1x1 m st, 0,45 m h. Av ca 7 stenar, 0,4-0,5 m st. Stående visare, 0,45 m h. NV-SO.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9546	Brott/täkt	Stenbrott, granit. Tre bredkilsmärken i löst block, 1,2x1,1 m st (NO-SV), 0,7 m h. Trolig skrot och skärv ligger glest över en 10x5 m st yta, från blocket mot O.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9547	Brott/täkt	Stenbrott, granit. Ett rundkilshål i naturligt lossat block. Hela brottytan 6x3 m st (N-S), intill 0,6 m h. Ett troligt kvarstensämne 2,5 m N om.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9548	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,8x0,35 m st (NO-SV), 0,4 m h. Av 3-5 stenar, 0,2-0,8 m st. Stående visare, NO-SV. Ytterligare 2 stenar åt N.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9549	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,65x0,55 m st (O-V), 0,5 m h. Av 5 stenar, 0,45-0,6 m st. Stående visare, 0,5 m h, riktning NNO-SSV.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9550	Brott/täkt	Kvarstensämne, 1x1 m st, 0,3 m tj. Troligen huggen av löst block.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9551	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,9x0,5 m st (O-V), 0,65 m h. Tre synliga stenar, 0,5-0,6 m st. Stående visare.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9552	Gränsmärke	Gränsmärke, 0,6x0,4 m st (N-S), 0,5 m h. Av fyra stenar, 0,3-0,5 m st.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9605	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse bestående av tre husgrunder. 1) Husgrund efter boningshus, 9x5,5 m O-V. I mitten är spismursröse 2 m diam, 0,6 m h. av 0,05-0,45 m st stenar. Mot NO är källargrop 4x2 m stor. Rest av trapp i N, 1,3x1,1 m st, 0,5 m h. Snöbär växer i anslutning till grunden. Strax V om är 2) Rest av jordkällare, 4x4 m st, 1 m h. Av 0,2-1,2 m st stenar. Ingrävd i sluttning, öppning mot NV. Nedfallet block över ingång. Som dessa och på andra sidan äldre färdväg är 3) Husgrund, 6x5 m O-V och intill 1,1 m h. Öppning mot V. Av 0,1-1,2 m st stenar. Torpet Bottenkasen, enligt hembygdsföreningen omnämnt 1861, revs 1940. Torpet Bottenkasen dyker upp under Folkesberg i husförhörslängden 1854-1861. Anders Svensson f1813, Maja Olsdotter f1802 samt fattighjon Börje Jonasson f1824 "fänig" är inflyttade 1860 (SE/GLA/13518/A I/14). Med på hemmanskylvning Råhed från 1917 (LMA 14-SVA-354b).	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9606	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse bestående av två husgrunder och två röjda/terrasserade ytor. 1) Husgrund, 10x4 m (N-S) och intill 1,5 m h. Av 0,4-1 m st stenar. I SO är spismursöse 3x3 m och 1,7 m h, av 0,2-1 m st stenar. I N delen finns flata hållar, troligt golv. Ca 45 m NO om är 2) Husgrund efter ladugård, sammanbyggd med jordkällare i N änden, 14x9 m st (NÖ-SV), intill 1,7 m h. Av 0,3-1,5 m st stenar. Avgränsad i 2 rum. NÖ delen har öppning mot NV. I öppningen till jordkällaren, ca 1 m br, finns överliggande block kvar, ca 2x1 m stort. Strax O om denna husgrund finns 3) Yta bestående av stenröjd terrass. Terrasskanten är vällagd, i upptill 10 skift, högre i S delen. Röjningssten lagd mot berget i N delen av terrasseringsen. N om denna finns 4) Yta, bestående av stenröjd terrass. Röjningssten ligger i flera skikt mot NV-sluttning. I Ö är minst 2 röjningsrosen, mot berghäll, ca 2-5 m diam och intill 1,3 m h, av 0,1-1 m st stenar. Terrasserade ytor var svåra att besiktiga då de är tätt bevuxna med sly täckta av pålagt ris. Rest av äldre vägsträckning mellan husen och berget, dvs O om grunderna. Torpet Skogsmyren, enligt hembygdsföreningen omnämnt 1886. I husförhörlängden 1880-1898 stryks det intilliggande torpet Dammen och Skogsmyren är tillskrivet. Herman Svensson som tidigare bott på Dammen, f1838, bor här med hustrun Anna Hermansdotter (?), f1797 död 1888 (SE/GLA/13075/A I/8).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9607	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse bestående av fyra husgrunder. 1) Grund efter boningshus, 6x4 m N-S, intill 0,5 m h, med spisöse 3x3 m st och 0,7 m h. Av natursten, rundad och kantig, 0,2-0,5 m stora. Kraftigt övertorvad, trädbevuxen. 2) Grund efter ladugård, 9x4 m st O-V, intill 0,7 m h. Avdelad av innervägg. Av naturligt kantig och rundad sten, 0,7-0,2 m stora. Beväxt med granar. Intill denna är 3) Litet uthus, 4x4 m st och intill 0,5 m h. 4) Grund efter jordkällare, ca 4x3 m V-O. Intill 1 m h vid öppning i O, öppning 1 m br. Kallmurad innervägg, innermått ca 2x3 m V-O, 1 m h. Lagd in i bergskreva, något av vall i S, ca 1 m br. Beväxt med björk. Lägenhetsbebyggelsen avgränsad av hägnadssystem. Torpet Granskogen, enligt hembygdsföreningen omnämnt 1854. I husförhörlängden 1847-1854 dyker ett torp Granskogen upp under Rom Mellan. Där bor Elias Nilsson f1815, hustru Anna Maja Nilsdotter f1821 dottrarna Amelie f1847, Justina f1849 och Augusta f1853 samt fader Båtsman Nils Svartberg f1774. Inflyttade 1852. Under Rom Östra dyker ytterligare ett Granskogen upp i samma längd. Johannes Jonsson f1796, hustru Johanna Olsdotter f1819 med barnen Carl Johan f1842 och Mathilda f1846. De är inflyttade 1850 och flyttar ut 1852. I längden 1854-1861 står under Rom Mellan Elias med familj kvarboende. I den längden är det andra torpet Granskogen under Rom Östra struket, utflyttade eller döda mellan 1855 och 1861 (SE/GLA/13518/A I/13 SE/GLA/13518/A I/14).	Möjlig fornlämning
L2020:9608	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 65x35 m (N-S), bestående av tre husgrunder. 1) Husgrund efter bostadshus, 6,5x4 m st N-S, intill 0,6 m h, i natursten. Spismursöse 2x1,5 m st och 0,9 m h, mot V väggen. Bevuxen med 1 björk och 1 sälg. Ca 7 m åt NO är 2) Grund efter jordkällare, 4,5x4,5 m st, 1,2 m h. Ingång i S. Inermått 2x3 m N-S. N/bakre väggen är bågformig, dvs säkert en jordkällare och inte en källarvind. Beväxt med gransly samt 1 björkstubbe i dörrhålet. Mellan 1) och 2) löper äldre väg samt del av hägnadssystem. Ca 35 m S om 1) är 3) Husgrund efter troligt fähus. Grunden har atypiskt utseende i det att den antingen är delvis ingrävd i en slänt, alternativt har en vall uppkastad längs muren i O, N och V. 7X6,5 m st inkl vall och 1,5 m h. Muren är ca 4x5 m st utan vall och ca 0,9 m br, av natursten. Öppning i S väggen i SV hörnet, ca 1 m br. Vallan beväxt med granar. Ca 15 m O om 3) finns vad som möjligen är resterna efter ett vattenhåll. Backstugan Myren, enligt hembygdsföreningen omnämnd 1876, är med på karta över Bräcke 1898 (14-sva-234), samt i ägobeskrivning från 1924 (14-sva-387). I husförhörlängden 1868-1875 dyker backstuga Myren upp under Bräcke. Soldat Samuel Hansson Dahl f1816, Maja Svensson f1824 söner Erik f1852, Martin f1860, Herman f1862 och Serafia f1870. Ev är de inflyttade 1875. I längden 1885-1889 har soldaten dött, barnen flyttat och Maja står kvar som fattighjon. I nästa längd är B Myren bebott av Enk Maja samt två inhysta (SE/GLA/13518/A I/17 SE/GLA/13518/A I/21). Kommentar: I 1930-talets ekonomiska karta har namnen Myren och Dalehagen bytt plats. Namnuppgifterna i 30-talskartan (och dagens karta) är med största sannolikhet felaktiga.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9609	Boplat	Boplat, 45x20 m O-V. O-sluttning. Fynd av 10 st avslag av flinta, delvis svallad. Skadad av dike, grustag och väg.	Fornlämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9610	Boplats	Boplats, okänd utbredning. På platsen har Stephan Larsson, Lysekil, hittat slagen flinta i form av svallade avslag. Terrängavsnittet bedöms som ett bra boplatsläge. (SL nr 381A)	Möjlig fornlämning
L2020:9611	Fyndplats	Fyndplats för flinta. På platsen har Stephan Larsson, Lysekil, hittat 2 avslag av flinta, opatinerade. (SL nr 596)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9698	Hägnad	Stengärdesgård, 10 m l Ö-V/N-S, 0,6 m br, 0,5 m h. Av 0,15-0,7 m st stenar. Ställvis lagd i två skift. Ansluter till berg i N.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9699	Hägnad	Stengärdesgård, 20 m l NV-SÖ, 0,8 m h, 0,6 m br. Av 0,15-0,7 m st stenar. Ansluter till berg i NV. Ev skadad av väg i SÖ.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9700	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av 2 stengärdesgårdar. I V är 1) Stengärdesgård, 15 m l (N-S), 0,7 m br, 0,45 m h. Av 0,25-0,8 m st stenar. Lagd i 1-2 skift på krönet mellan bergbrant och plåtå. i NO är 2) Stengärdesgård, 25 m l (NV-SO), 0,3-0,9 m br, 0,8 m h. Av 0,25-1,5 m st stenar. Ansluter till berg i båda ändar. Ställvis nedrasad.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9701	Hägnad	Stengärdesgård, 54 m l N-S, 0,8 m br, 0,8 m h, av 0,25-1 m st stenar. Placerad längs krönet mellan bergbrant och plåtå. Ställvis nedrasad.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9702	Hägnadssystem	Hägnadssystem, totalt ca 500 m l i sin huvudsakliga riktning, O-V. Bestående av 6 stengärdesgårdar, ca 0,6 m br, intill 1,2 m h, av 0,25-0,8 m st stenar. Ställvis höga och vällagda, ställvis nedrasade, ställvis närmast stensträngsliknande. En öppning för körväg centralt i systemet, möjligen har stenen lagts åt sidan. Skadad vid nybyggnation av skogsbilväg i O. Fortsätter i aktiv gräns och utanför utredningsområdet i NO. Korsar hägnad i aktiv gräns i V. Följer delvis äldre vägsträckningar. Omgårdar delvis äldre åkermark i det V partiet. I den V delen av hägnadssystemet finns ytterligare hägnader inom ytan för den tidigare åkermarken.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9703	Område med skogsbrukslämningar	Område med skogsbrukslämningar, ca 20x6 m (NV-SO) bestående av ca 7 kolningsgropar, ca 1,4-1,8 m diam, 0,4-0,5 m dj. Några med tydligare vallar, andra med mindre tydliga vallar. Kol vid provstick. Troligen samtida med torpbebyggelsen på fjället (dvs 1800-tal), men uppgifter kring detta saknas.	Möjlig fornlämning
L2020:9704	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar. I V är 1) Stengärdesgård, 0,7 m h och 0,5 m br. Av 0,2-1 m st stenar, ställvis lagd i tre skift. Öppningar skadade. I O är 2) Stengärdesgård, 0,6 m br och 0,7 m h. Av 0,2-0,7 m st stenar. Ställvis lagd i flera skift. Ställvis avgränsad av fast berg.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9705	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 37x22 m (NV-SO), bestående av tre husgrunder. 1) Husgrund av huggen granit, 8x6 m O-V, 0,5 m hög, av ca 0,6x0,2 m stora block med bredkilsmärken. Spismursröse 3x3 m och 0,7 m h, beläget i mitten med mkt tegelsten. Glasflaskor och metallhink. 2) Husgrund efter ladugård, 9x6 m N-S, 0,5-1,3 m h, av huggna granitblock med bredkilsmärken. I NO ngt lägre hörn med rundad natursten, samma i V väggen. Mkt av timmerstommen kvar på grunden. 3) Jordkällare, 3x3 m st och intill 0,7 m dj. Öppning mot S. Kulturväxter: Snöbär, digitalis och frukträd (prunus). Torpet Orremyren, enligt hembygdsföreningen omnämnt 1878, upphörde 1950. Orremyren står som undantag till Skörbo i husförhörlängden från 1870-1880. Enligt torpskylt på platsen byggs stället "1878 av Hans Jacob Nilsson som ägt gården på Skörbo. Torpet kallades även Joels". Enligt husförhörlängden bor Hans där med hustru Amalia Desde(?) Johannesdotter f 1847, son Axel Nestor f 1872, dottrarna Helena Serafia f 1875, Adolina Emilia f 1877 och Justina Beherdina f 1879 (SE/GLA/13075/A 1/7).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9706	Hägnad	Stengärdesgård, ca 290 m l (huvudsakligen N-S), 0,2-0,8 m h, 0,5 m br. Av 0,2-1 m stora stenar, en del ingående större block, i 2-5 lager.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9707	Hägnad	Stensträng av röjningssten, ca 10 m l N-S, 0,2-1 m br, 0,1-0,5 m h. Av 0,1-1,3 m st stenar.	Övrig kulturhistorisk lämning

Bilaga 1 - Nyregistrerade lämningar

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9708	Hägnad	Stengärdesgård, ca 10 m I NV-SÖ, 0,6 m br och 0,5 m h. Av 0,15-0,8 m st stenar. Lagd i 1-3 skift. Avgränsar kleva i berget.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9709	Hägnad	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar. I SV är 1) Stengärdesgård, ca 10 m Ö-V, 0,6 m br och 0,6 m h. Av 0,2-0,8 m st stenar. Avgränsar kleva i berget. I NO är 2) Stengärdesgård, ca 10 m NO-SV, 0,9 m br och 0,5 m h. Av 0,3-1 m st stenar. Lagd i 1-2 skift. Avgränsar kleva i berget.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9710	Hägnad	Stengärdesgård, ca 40 m N-S, 0,8 m br och 0,8 m h. Av 0,2-1,2 m st stenar. Lagd i 1-3 skift. Skadad av skogsmaskin, öppning för körväg med bortplockad och överkörd sten.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9711	Hägnad	Stengärdesgård, Ö-V, 0,4 m br, 0,6-0,8 m h. Av 0,2-0,7 m st stenar. Lagd i 3-4 skift. Avgränsar stor kleva i berget.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9712	Hägnad	Stengärdesgård, ca 80 m I NV-SÖ/ONO-VSV, 0,6 m br och 0,5 m h. Av 0,15-1,3 m st stenar. Lagd i upp till 6 skift.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9714	Hägnad	Stengärdesgård, ca 25 m I Ö-V, 0,3-0,7 m br och intill 1 m h. Av 0,1-1,5 m st stenar. Skadad av skogsmaskin.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9715	Hägnadssystem	Hägnadssystem i form av fägata, ca 375 m l. I den N delen som löper O-V utgörs den ställvis av hägnader på båda sidor om vägen, ställvis berg på N sidan. Stengärdesgården på S sidan om väggroppen är i detta parti intill 1 m h, och 1 m br (nedanför väggropp), av 0,2-1 m st stenar. Partiet NV om vägen ansluter till berg i O. Avståndet mellan hägnaderna är ca 10 m. Det parti som löper åt S i NO-SV riktning har ingen väggropp utan har snarare karaktär av halvväg, 4-5 m br. Hägnaden på V sedan om vägen är ställvis 1,5 m h, som en slarvigt uppbyggd släntning, och har ställvis ingående block, upp till 2 m st. Hägnaden som löper O om vägen fortsätter åt O utanför utredningsområdet. Fägatan sammanfaller med aktiv gräns, men funktionen bedöms ha varit fägata, inte gränsmarkering. Löper längs väg, genom åkermark, på 30-talsekonomen.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9717	Fossil åker	Röjningsröseområde, ca 30x15 m st (N-S), bestående av ca 5 röjningsrösen. Dessa är i allmänhet ovala, ca 2-3 m l, 2-4 m br och intill 0,8 m h. Av 0,1-0,5 m st stenar. Flera lagda på fast block. Beläget på mark ej markerat som åkermark på 1930-talsekonomen, mellan Orremyren och Ekeskogen. Ev myrödlung.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9718	Brott/täkt	Stenbrott, granit. Ca 20x7 m st (V-O). Bestående av en brottyta m S, 2,5 m l, 1,5 m br och 1 m h/dj. Uttaget i 1 lager. Märken efter bredkil, rundkil samt remmare. Lösa stenblock intill brottytan har märken efter rundkil och bredkil. Ställvisa högar med skrotsten förekommer.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9722	Hägnad	Stengärdesgård, ca 60 m NV-SÖ, 0,3-0,8 m br och 0,3-1,1 m h. Av 0,2-1,3 m st stenar. Lagd i 1-3 skift. I V delen lagd i våtmark. Forts i V utanför utredningsområdet.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9723	Hägnad	Stengärdesgård, 8 m l (O-V/N-S), 0,6 m h, 0,3 m br. Av huggen och naturligt skivad sten, 0,1-0,7 m st. Ansluter till aktiv gräns i S.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9724	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av en stengärdesgård skadad i S delen så att den nu består av två delar. Totalt ca 75 m l (NNV-SSO), 0,3-1 m h och 0,4 m br. Av såväl rundad som naturligt skivad sten, 0,1-1,0 m stora. Lagd i 3-7 lager. S änden av den N delen tar slut på bergskant. Nedan och S om berg är hägnaden skadad av körvägen, fortsätter SO om väg.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9725	Hägnad	Stengärdesgård, 14 m l N-S, 0,7 m h och intill 0,5 m br. Av 0,3-0,7 m st, av naturligt skivad och rundad sten, i 1-3 lager. Skadad av skogsmaskin. Fortsätter i N utanför utredningsområdet.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9726	Hägnad	Stengärdesgård, ca 11 m I NV-SO, 0,5 m h och intill 0,5 m br. Av naturlig rundad och skivad sten, 0,2-0,7 m st. Ett stort block ingår på mitten. Lagd över kleva i skog. Något övertorvad längst in i klevan.	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9728	Hägnad	Stengärdesgård, 3 m l NV-SO, 0,3 m h och 0,3 m br. 1-2 lager av 0,2-0,4 m st stenar. Lagd mellan bergvägg och stora block i kleva.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9729	Hägnad	Stengärdesgård, 2 m l NV-SÖ, intill 0,6 m br och intill 0,7 m h. Av 0,15-0,7 m st stenar. Liten hägnad på bergskant.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9730	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar. Den N är ca 40 m l (N-S), och den S ca 22 m l (N-S). Hägnaderna är intill 0,7 m br och 0,9 m h. Av 0,2-0,9 m st stenar, lagda i 1-4 skift. Ställvis avgränsad av fast berg.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9732	Hägnad	Stengärdesgård, totalt ca 18 m l (NNO-SSV), bestående av ett antal kortare stengärdesgårdar, 0,3-0,9 m br och 0,3-1 m h, av 0,2-1,5 m st stenar. Segmenten är placerade mellan uppstickande berg över kleva i sluttning. Ställvis har naturliga block nyttjats.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9733	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av 3 stengärdesgårdar i 3 armar. Ca 60 m l (i huvudsaklig riktning, NNV-SSO), och ca 30 m br. Hägnaderna är 0,2-0,4 m h, och ca 0,3 m br. Av 0,2-0,7 m st stenar i 1-3 lager. Några större block ingår. Lagd över våtmark i kleva. Går upp på bergskant i N delen.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9734	Hägnad	Stengärdesgård, ca 12 m l NV-SO, 0,7 m b, 0,5 m h. Lagd i 1-2 lager. 1 större block ingår. Skadad i SO av skogsmaskin.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9736	Hägnad	Stengärdesgård, ca 7 m l Ö-V, intill 1 m br och 0,4 m h. Av 0,3-0,4 m st stenar. Skadad av skogsmaskin.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9737	Hägnad	Stengärdesgård, ca 55 m l (N-S/O-V), intill 0,8 m br och 0,7 m h. Av 0,15-1 m st stenar. Försviner i hygget i O. Belagd med ris och grot, samt vall från täkt i S delen.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9738	Hägnad	Stengärdesgård, 4 m l Ö-V, 0,8 m br, 0,5 m h. Av 0,3-0,5 m st stenar.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9739	Hägnad	Stengärdesgård, ca 40 m l N-S, 0,3-0,8 m br och intill 0,8 m h. Av 0,2-0,5 m st stenar. Lagd i 1-4 skift. Lagd mot berg med fd åker V om hägnaden.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9740	Hägnadssystem	Hägnadssystem, ca 240 m l (NV-SO) och ca 90 m br, bestående av 4 stengärdesgårdar som delvis omgärdar äldre inäga. Hägnaderna är ca 0,1-1,3 m br och 0,2-1,4 m h. Av 0,1-1,5 m st stenar. lagda i 1-4 skift. Ställvis lagd mot berg, ställvis ingår block.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9741	Hägnad	Stengärdesgård, ca 82 m l O-V. Ö delen av hägnaden går nere i kleva: 0,2-0,8 m br och intill 0,8 m h. Av 0,15-0,5 m st stenar. V delen av hägnaden går uppe på berget, och har något annan karaktär: Intill 0,7 m h, av 0,2-1 m st stenar, i 2-4 lager. Fortsätter utanför utredningsområdet i V.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9744	Hägnad	Stengärdesgård, ca 25 m l (Ö-V), intill 0,8 m br och 0,2-0,5 m h. Av 0,15-0,8 m st stenar. Lagd över kleva/sänka med bäck.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9745	Hägnad	Stengärdesgård, 1,5 m l, 0,5 m h och 0,4 m br. Av rundad sten, 0,2-0,3 m stora. Lagd i 1-2 lager, över väldigt liten kleva.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9746	Hägnad	Stengärdesgård, ca 12 m l (NNV-SSO), 0,5 m br och 0,6 m h. Lagd i 1-2 lager, av 0,2-0,95 m stora rundade stenar. Ett större block mot berg i O ingår. Stänger av en kleva främst i O delen.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9749	Hägnad	Stengärdesgård, ca 235 m l (N-S/NNV-SO), 0,6 m br, och intill 0,6 m h. Av 0,2-0,6 m st stenar. Runt åker på ekonomiska kartan från 1930-tal. Ställvis mkt flack och utrasad. En del större block ingår. Ansluter till berg i båda ändar. Mindre körskada i N. S delen sammanfaller med aktiv gräns.	Övrig kulturhistorisk lämning

Bilaga 1 - Nyregistrerade lämningar

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020-9750	Område med skogsbrukslämningar	Område med skogsbrukslämningar, bestående av 2 kolningsgropar strax intill varandra. Groparna är ca 2 m i diam, och 0,3-0,6 m dj. Vid provstick framkommer kol. Den ena har vall i N, 1,5 m br. Troligen samtida med torpbebyggelsen på fjället (dvs 1800-tal), men uppgifter kring detta saknas.	Möjlig fornlämning
L2020-9751	Hägnad	Stengärdesgård, ca 25 m l (O-V/NO-SV), 0,7 m br, intill 0,5 m h. Sönderkörd i V. Försätter utanför utredningsområdet i S. Löper runt åkeryta på 30-talsekonomen.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9752	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar, den N ca 35 m l (O-V), den S ca 15 m l (N-S). Hägnaderna är ca 0,5 m br, intill 0,7 m h. Av 0,2-0,6 m st stenar. Försätter utanför utredningsområdet åt O. Ansluter till berg i båda ändar. Den S delen trol sönderkörd av skogsmaskin i N änden.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9754	Hägnadssystem	Hägnadssystem, ca 17 m l NO-SV, bestående av två korta stengärdesgårdar, 0,6 m br och intill 0,7 m h. Av 0,3-1,2 m st stenar. Mellan block och berg.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9755	Hägnad	Stengärdesgård, ca 10 m l NO-SV, 0,5 m br, 0,9 m h. Av 0,2-0,8 m st stenar.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9756	Hägnadssystem	Hägnadssystem, ca 67 m l (NO-SV), bestående av två stengärdesgårdar, 0,8-1 m br, intill 0,6-0,8 m h. Av 0,2-0,8 m st stenar. Längs väg på ekonomiska kartan 1930-tal.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9757	Område med skogsbrukslämningar	Område med skogsbrukslämningar, bestående av minst 2 kolningsgropar strax intill varandra. Groparna är 1,3-1,4x1,2 m st (O-V), 0,5 m dj. Delvis synliga vallar, 0,6 m br, 0,1 m h. Kol vid stick. Troligen samtida med torpbebyggelsen på fjället (dvs 1800-tal), men uppgifter kring detta saknas.	Möjlig fornlämning
L2020-9758	Övrigt	Kvadratisk eller rund konstruktion, ca 2x2 m st och 0,4 m h, av 0,1-0,6 m st stenar. Högst oklar funktion. Lik en husgrund men väldigt liten.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9759	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av fem stengärdesgårdar, över en ca 125 m l (N-S) och 40 m bryta. Omgårdar lämningarna efter torpet Backen. Hägnaderna är ca 0,8-1,1 m h och 0,6 m br. Av 0,1-2 m st stenar. Intill torplämningen ställvis beväxt med syren. Kring den V hägnaden finns en del röjningssten.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9760	Boplatz	Boplatz, ca 30x10 m (O-V). I körspår efter skogsmaskin hittades 1 skivya, 1 plattformsavslag, 2 spånfragment, samt 4 avslag varav 2 ngt svallade. Samtliga fynd utom ett avslag är vitpatinerade. I nära anslutning till tidigare registrerade boplatser.	Möjlig fornlämning
L2020-9765	Hägnadssystem	Hägnadssystem, ca 95 m l (N-S) bestående av 4 stengärdesgårdar. Dessa är ca 0,8 m br och 0,6 m h, och är uppbyggda av 0,3-1,2 m st stenar. Löper längs bergskant i etapper.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9766	Hägnadssystem	Hägnadssystem, ca 67 m N-S, bestående av två hägnader med grindöppning mellan. Hägnaderna är ca 0,8 m br och 0,6 m h. Av i allmänhet 0,3-0,8 m st stenar. Största block 1,6 m l. Ställvis nedrasad. Överkörd på ett ställe. Ansluter till berg i båda ändar.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9768	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av stengärdesgård i tre sektioner, sammanlagt ca 87 m l (O-V). IV är hägnaden 0,6 m br och 0,5 m h, av 0,3-0,6 m st stenar. Ansluter till berg i V. De delar som ligger i V och i mitten är belägna i slutning samt flackyta mellan berg i uppvoxen granplantering. Överkörd på ett ställe. Trol avgrävd av dike. Öppning för väg mellan den mittersta och Ö delen. Den Ö delen löper uppe i bergskant. Tidigare fastighetsgräns.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9769	Hägnad	Stengärdesgård, 6 m l N-S, 0,6 m br, 0,9 m h. Av 0,3-1 m st stenar. Stränger kleva i brant slutning.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020-9770	Hägnad	Stengärdesgård, ca 12 m l (NV-SO), 0,7 m br, 0,6 m h, av 0,3-1,2 m st stenar. Sluter kleva mellan berg. En bäck rinner tvärs genom. Oskadad men ganska utrasad.	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9772	Hägnad	Stengärdesgård, ca 57 m l (ONO-VSV), 0,5 m br, 0,7 m h. Av 0,4-1 m st rundade och kantiga stenar. Ställvis vällagd, ställvis något nedrasad. Fortsätter åt NO, utanför utredningsområdet, efter liten öppning. Ansluter till berg i S.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9773	Hägnad	Stengärdesgård, ca 58 m l (ONO-VSV), 0,6 m br, 1 m h. Av 0,3-1 m st stenar. Ställvis nedrasad. Skadad av stor rotvälta. Fortsätter åt båda håll utanför utredningsområdet.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9775	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar, ca 0,5-0,8 m br och 0,3-0,5 m h, av 0,3-0,4 m st stenar, enstaka större. Den O delen är ca 45 m l (ÖSÖ-VNV), den V delen ca 50 m l. Den O delen är ställvis avbruten av uppstickande hållmarksavsnitt. Ersätter L1959:2050 Hägnad.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9777	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar, den N är 72 m l (NNV-SSÖ) och den S delen ca 11 m l (N-S). Hägnaderna är 0,5-0,7 m br och 0,3-0,8 m h, av vanligen 0,3-0,5 m st stenar, enstaka större. Ansluter till berg i S. Ersätter L1959:2200 Hägnad.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9778	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar. Den delen är ca 20 m l (O-V), 1 m br och 0,6 m h. Av 0,2-1,0 m stora stenar, i upp till 4 lager. SO delen är ca 120 m l (N-S/O-V), 0,5 m br, 0,6 m h. Av 0,3-0,5 m stora stenar, i 3-4 lager.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9790	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av två stengärdesgårdar. Den V delen är ca 27 m l (NV-SO), den O delen är ca 25 m l (O-V), men fortsätter utanför utredningsområdet i O. Hägnaderna är ca 1 m br, 0,6 m h, av 0,2-1,0 m stora stenar i upp till 4 lager. Den V delen avslutas med en grindstolpe i O, 0,8 m hög.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9815	Boplatz	Boplatz, okänd utbredning. På platsen har Stephan Larsson, Lysekil, hittat flinta i form av avslag och flisor. Terrängavsnittet bedöms som ett bra boplatzläge. (SL nr 381B)	Möjlig fornlämning
L2020:9816	Fyndplats	Fyndplats för flinta. På platsen har Stephan Larsson, Lysekil, hittat slagen flinta i skogskanten av vägdike, i slänt. Vägbygget har sannolikt påverkat fyndlokalen en hel del. Sannolikt skadad av väg och dike. (SL nr 663)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9817	Fyndplats	Fyndplats för flinta. På platsen har Stephan Larsson, Lysekil, hittat slagen flinta i skogskanten av urschaktad mark i samband med vägbyggnation. Sannolikt skadad av väg. (SL nr 550)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9818	Boplatz	Boplatz, okänd utbredning. Längs en sträcka av ca 80-180 m (N-S) har fynd av slagen flinta gjorts. Stephan Larsson, Lysekil, har hittat avslag av flinta varav 2 spånliknande. Även vid arkeologisk utredning 2020 hittades slagen flinta. Körsdador. (SL nr 351)	Möjlig fornlämning
L2020:9819	Fyndplats	Fyndplats för flinta. På platsen har Stephan Larsson, Lysekil, hittat slagen flinta. (SL nr 486)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9820	Fyndplats	Fyndplats för flinta. På platsen har Stephan Larsson, Lysekil, hittat slagen flinta. (SL nr 556)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9821	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av ett flertal stengärdesgårdar. Systemet upptar en yta om ca 300x230 m (NO-SV). Av olika karaktär på olika ställen. Av både huggna block och rundad sten. Ca 0,5-1 m br och 0,5-1 m h, av 0,2-1,0 m stora stenar i 2-5 lager. Ställvis nedrasad. Löper kring äldre åkermark, torplägen samt över berg.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9822	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse bestående av fyra husgrunder. 1) Husgrund efter boningshus, 9x4 m O-V, 1 m h, med spisröse. Trappsten i S. V delen av grunden har enklare sylvstenar i S, och är delvis nergrävt in i slänten i V, med uppmurad mur. Spisröset finns i O delen, som består av en mer gedigen och högre grund. Ca 45 m O om är 2) Grund efter jordkällare, 2,6x2 m N-S, 1,6 m h, av natursten. Omedelbart O om denna är 3) Enkel husgrund, delvis ingrävd i slänt, 3x2 m st N-S. Ca 14 m VNV om dessa, och något högre upp i terrängen finns 4) En eventuell och mycket enkel husgrund av block, 3x4 m st, med ingång i O. Backstuga <u>Solliden</u> enligt hembygdsföreningen, omnämmt 1869. Är ej med på Laga skiftes karta över Roms by från 1849 (14-sva-281). Under Rom Östra dyker backstuga Solliden upp i längden 1868-1875. Här bor Olof August Carlsson Mörk f 1835. Inflyttad 1875, från Löslängden.	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9823	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 110x50 m (N-S), bestående av fyra husgrunder. 1) Husgrund efter boningshus, 10x5 m (NNO-SSV) och 1 m h, med spisröse. Trappa i NNO. Ca 35 m SV om är 2) Husgrund efter ladugård, 16x5 m st (N-S) och 1,5 m h. Från N gödselbinge; förhöjt stenparti 3x5 m, lägre glesare grund i S. Ca 8 m ONO om 1) är 3) Husgrund efter jordkällare, 7x5 m st (O-V) och 2 m h. Huggen sten och natursten. Rester efter trätak. Ca 20 m NNV om 1) är 4) Enklare husgrund, 5x40x8 m OSO-VSV, av enbart natursten. Torpet <u>Ekeskogen</u> , enligt hembygdsföreningen omnämmt 1854. Upphörde 1940. I husförhörslängden under Skörbo. Till Ekeskogen flyttar 1854 Anders Eliasson f 1816 och Helena Johanna Andersdotter f 1810. Helena Johanna dör 1863 (?). Och sonen Johan flyttar. En ny fru, Sara Mattsdotter f 1817, lysning 1864 med "Pigsara". Anders och Sara bor kvar i nästa längd 1870-1880. I längden 1880-1898 är hela torpet strukt, Sara har dött 1881 och Anders flyttat samma år. Istället står Hasselbacken angivet efter Ekeskogen (SE/GLA/13075/A I/4; SE/GLA/13075/A I/6; SE/GLA/13075/A I/7). Ny inskrivning av Ekeskogen i längden 1880-1898, som nu istället bebos av Axel Nestor Hansson f 1872 (son från granntorpet Orremyren) med hustru Maria Andersdotter f 1858, gifta 1897, och dotter Dagmar Axelina f 1898 (SE/GLA/13075/A I/8).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9829	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 90x40 m (NO-SV), bestående av tre husgrunder. 1) Husgrund efter boningshus, 11x5 m OSO-VNV, och 3 m h, med spisröse. Ingång i V hörnet. Delar av träväggar finns kvar. Eventuellt det bostadshus som uppförs 1907 (se nedan). Ca 30 m S om finns 2) Husgrund efter ladugård, 15x7 m NO-SV, 1 m h. Ca 35 m åt SV finns 3) Husgrund efter jordkällare, 7x6 m O-V, 1,1 m h, av huggen sten med öppning åt V. Intakt tak. Torpet <u>Dammen</u> . Ej med på Laga skifteskarta över Skörbo och Heden från 1847 (akt N13-22:3). Enligt hembygdsföreningen omnämmt 1860. Nytt bostadshus 1907. Upphörde 1954. Dammen dyker upp under Skörbo i husförhörslängd 1855-1860. Torpare/stenhuggare Herman Svensson f. 1838 flyttar dit med syster (?) f 1831, mor Anna Hermansdotter (?) f 1797 och far Sven Olsson f 1796 från Brastad 1860. I nästa längd 1861-1869 bor Herman Svensson kvar med Anna Margareta Nilsdotter f 1810, lysning 1861. I nästa längden 1880-1898 har namnet Dammen strukits och istället står Skogsmynen. Här bor fortfarande Herman och Anna, dör 1888 (SE/GLA/13075/A I/5; SE/GLA/13075/A I/6; SE/GLA/13075/A I/7; SE/GLA/13075/A I/8).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9830	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 75x30 m (NV-SO), bestående av tre husgrunder. 1) Husgrund efter boningshus, 11x7 m NO-SV, 1,5 m h, med källare och spisröse. Ca 4 m NO om är 2) Husgrund efter jordkällare, 6x6 m st och 2,8 m h, massivt byggd i huggen sten, i uppbyggd terrassering. Ca 30 m åt SO finns 3) Husgrund efter ladugård, 19x6 m NO-SV, 1,5 m h. Mellan boningshuset och ladugården en av stengårdsgård inhägnad yta, ca 20x10 m (NV-SO), med oklar funktion. Djurfälla? Trädgård? Torpet <u>Dammeliden</u> , enligt hembygdsföreningen omnämmt 1870. Flyttat 1926. Är ej med på Laga skifteskarta över Skörbo och Heden från 1847 (akt N12-22:3). Torpet dyker upp i husförhörslängden 1870-1880. Torpare Johan Herman Samuelsson f 1839 och hustru Fredrika Hansdotter f 1842 med dottrar Augusta Victoria f 1872 och Abrahamina Josefina f 1875 flyttar hit 1871. I nästa längd 1880-1898 står Damliden som undantag, Herman och Fredrika bor kvar men barnen är utflyttade. I samma längd står även en sjöman Alfred Ninius Hansson f 1850 med hustru Karol (?) Charlotta Johansdotter f 1855, gifta 1875, hitflyttade 1879 (SE/GLA/13075/A I/7; SE/GLA/13075/A I/8).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9831	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 50x30 m st (O-V), bestående av tre husgrunder och en terrass. 1) Husgrund efter bostadshus, 9x7 m st O-V, 1,5 m h, med stort spisröse. Spår av ev trappa, med betong. Rester efter rumindelning. Ca 15 m NO om är 2) Husgrund efter ladugård, 6 eller 16 m l OSO-VSV (svårtolkat), 5 m br, 0,4-1,5 m h. Delvis av huggen sten. Beväxt med nässlor. Mellan ladugård och bostadshus är 3) Terrass, 9x13 m st, med terrasskant mot ladugården, intill 0,6 m h. Av natursten, både kantig och rundad. Ca 8 m NV om boningshuset är 4) Husgrund efter jordkällare, 5x5 m st, 2 m h. Byggt i en slänt mot berget. Har varit beväxt med stora träd. Öppning mot SV. Torpet <u>Nytorp</u> . Enligt hembygdsföreningen omnämmt 1854. Torpet är ej med på Laga skifteskarta över Roms by från 1849 (14-sva-281), men är med på ekonomiska kartan från 1937. Torpet dyker upp under Rom Västra i husförhörslängden 1854-1861 med torpare Gustaf Bergstedt f 1823, hustru Christina Hansdotter f 1825 med sönerna Johan Henrik f 1850, Johan August f 1853, Martin Georg f 1856 och Carl Herman 1859. Inflyttade 1854 (SE/GLA/13518/A I/14).	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2020:9838	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 50x50 m, bestående av tre husgrunder. 1) Husgrund efter bostadshus, 11x5 m N-S, 1,3 m h, med spisröse. Ca 30 m NO om är 2) Husgrund efter jordkällare, 5x4 m (N-S), 1,5 m h. Ca 15 m SSO om är 3) Husgrund efter ladugård, 9x4 m st O-V, och 0,7 m h, i 3 sektioner. Torpet Dalhagen , enligt hembygdsföreningen omnämnt 1833. Revs 1935. Dalehagen finns med på karta över Bräcke från 1898 (14-SVA-234) samt i ägobeskrivning från 1924 (14-SVA-387). Ett torp Dalehagen dyker upp under Bräcke i husförhållslängden för 1815-1820. Däremot står inga boende där. I nästa längd står Dalhagen med två boende med svårtydda namn, inflyttade 1820. I nästa längd namnges bland annat Sven Rasmusson f1808 och Cattarina (?) f1790 med dotter Johanna f1825. I nästa längd står enbart Sven Rasmusson f1808, Catr: Johansdotter f1790, dotter Johanna f1825, ev ett döft barn 1819 samt Maja Gretha f1828. I längden för 1847-1854 står efter Dalehagen (fortsatt bebott av Sven) "står kvar" samt ett antal pigor/inhysta. I nästa längd finns en ny familj på torpet, ditflyttade 1859. I längden för 1861-1868 är en Backstuga Dalehagen struken och ersatt med Torp Kasern eller Kaserna. Torpet Dalehagen är fortsatt med i längderna (SE/GLA/13518/A I/6 SE/GLA/13518/A I/7 SE/GLA/13518/A I/8 SE/GLA/13518/A I/13 SE/GLA/13518/A I/14 SE/GLA/13518/A I/15 SE/GLA/13518/A I/17).	Fornlämning
L2020:9840	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse, ca 60 x 30 m (O-V), bestående av tre husgrunder och en terrass. 1) Husgrund efter boningshus, 7x6x1,9 m N-S, med spisröse. Strax NO om är 2) Husgrund, 9x5,5 m (N-S), 1,2 m h. Relativt hög mur i natursten, i 2 sektioner med inre mellanvägg. Möjligen efter ladugård. Ca 40 m O om dessa, och på andra sidan en bäck, är 3) Husgrund efter jordkällare, 4,5 m IN-S, 5 m br, 1,1 m h vid ingången. Själva källarutrymmet är 2,4x2,1 m st. Mellan 1) + 2) och 3) finns en terraskant, 20 m l O-V och ca 37 m l i NO-SV, som avgränsar en flack yta mellan bostadshus + ladugård och bäcken. Torpet Nytorp , enligt hembygdsföreningen omnämnt 1875-1928. I husförhållslängden för 1876-1884 dyker en backstuga Nytorp upp under Fibendal, med Edvard Johansson f1849 och Karolina Samuelsdotter f1844 med barnen Olga Emilia f1877 och Arvid Alexius f1880, inflyttade 1878 (SE/GLA/13518/A I/19).	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9881	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av en stengärdesgård som grenar sig. Längd ca 45 m (NV-SO) + ca 75 m (huvudsakligen NO-SV), 1 m br, 0,5 m h. Av 0,2-1,0 m stora stenar, i 3-4 lager. Skadad av väg.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9882	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av 1 längre hägnad som grenar sig, en kortare som grenar sig, samt 4 ytterligare delar. Den N delen löper huvudsakligen kring torpet Dalehagen; den SO delen sträcker sig mot torpet Myren och fortsätter utanför utredningsområdet mot O. Stengärdesgårdarna är i allmänhet ca 0,5 m broch 0,5 m h. Av 0,2-1,0 m stora stenar, i 3-4 lager. I det S partiet finns öppning för väg. Ställvis något nedrasad. Överkörd med skogsmaskin på vissa ställen.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9884	Hägnadssystem	Hägnadssystem, ca 400 m l (huvudsakligen O-V), bestående av ca 4 stengärdesgårdar med förgreningar, i anslutning kring torpet Solliden och före detta åkermark. Stengärdesgårdarna är ca 0,5-1,5 m br, 0,2-0,5 m h, och är konstruerade av 0,2-1,0 m st stenar i 3-4 lager. Skadad av skogskörväg. Sammanfaller till stora delar med aktuell gräns, bland annat sockengräns mellan Svarteborg och Bro, men centrala delar har andra funktioner. Fortsätter åt NO utanför utredningsområdet.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9887	Hägnadssystem	Hägnadssystem bestående av tre stengärdesgård N om Troneröd. Samtliga är ca 30 m l (ONO-VSV), ca 0,5 m br och 0,5 m h. Av 0,2-1,0 m stora stenar, i 3-4 lager. Fortsätter utanför utredningsområdet åt såväl V som O.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9917	Gränsmärke	Gränsmärke, 3 m l (NO-SV), 1 m br, 0,6 m h. Av fler än 25 stenar, 0,15-0,7 m stora. Förmodligen plockade från L2020:9350 strax intill. Atypiskt utseende, närmast som en kort stenmur.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9978	Fyndplats	Fyndplats för ett avslag av flinta. Fyndet gjordes på hållmarken på en mindre bergsrygg. Noteras att det ca 50 m O om fyndplatsen (utanför utredningsområdet) och nedanför bergsryggen finns en NNO-sluttande mindre dalgång med en bäck, platsen bedöms som ett tänkbart boplatsläge. Notera också att ca 180 m åt SSV (utanför utredningsområdet) har Stephan Larsson, Lyseki, hittat 5 avslag av flinta (HK), uppe på samma bergsrygg (SL 505).	Övrig kulturhistorisk lämning

Bilaga 2 - Besiktigade lämningar

Lämnings-nummer	Nytt lämnings-nummer	Tidigare typ	Ny / aktuell / typ	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny / aktuell / antikvarisk bedömning	Kommentar
L1959:2050	Överförd till L2020:9775	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1959:2051	-	Bro	Dammvall	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1959:2052	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1959:2053	-	Brunn/kallkälla	Brunn/kallkälla	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1959:2054	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1959:2080	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1959:2200	Överförd till L2020:9777	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1959:2205	-	Hägnadssystem	Hägnadssystem	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1959:2207	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1959:2208	Överförd till L2020:9884	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:3376	-	Gränsmärke	-	Övrig kulturhistorisk lämning	Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält	Ej återfunnen.
L1960:6594	-	Färdvägssystem	Färdvägssystem	Fornlämning	Fornlämning	Endast besiktigad inom AU-område.
L1960:7280	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7281	-	Boplatz	-	Fornlämning	UTGÅR	Felaktigt registrerad
L1960:7286	-	Gränsmärke	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTGÅR	Aktuell gräns
L1960:7287	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7288	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7289	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7290	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7292	-	By-/gårdstomt	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Bebyggd
L1960:7293	Överförd till L2020:9840	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7294	-	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse (torpet Backen)	Möjlig fornlämning	Möjlig fornlämning	-

Lämnings-nummer	Nytt lämnings-nummer	Tidigare typ	Ny / aktuell / typ	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny / aktuell / antikvarisk bedömning	Kommentar
L1960:7295	-	Gränsmärke	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTCÅR	Aktuell gräns
L1960:7296	-	Gränsmärke	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTCÅR	Aktuell gräns
L1960:7297	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7298	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7300	-	Brott/täkt	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7301	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7302	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7303	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7304	Överförd till L2020:9778	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7305	Överförd till L2020:9884	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7311	-	Husgrund, historisk	Husgrund, historisk	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7312	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7313	Överförd till L2020:9790	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7314	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7315	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7316	-	Hägnad	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTCÅR	Felinlagd, samma som L1960:7476.
L1960:7317	-	Hägnad	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTCÅR	Aktuell gräns
L1960:7318	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7319	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7320	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7328	-	Fyndplats	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7329	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7330	Överförd till L2020:9821	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-

Bilaga 2 - Besiktigade lämningar

Lämnings-nummer	Nytt lämnings-nummer	Tidigare typ	Ny / aktuell / typ	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny / aktuell / antikvarisk bedömning	Kommentar
L1960:7331	Överförd till L2020:9778	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7332	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7333	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7335	Överförd till L2020:9829	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7336	-	Husgrund, historisk	Husgrund, historisk	Möjlig fornlämning	Möjlig fornlämning	Fjället har kartbelägg från 1697.
L1960:7337	-	Husgrund, historisk	Husgrund, historisk	Möjlig fornlämning	Möjlig fornlämning	Fjället har kartbelägg från 1697.
L1960:7343	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7348	-	Hägnad	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTGÅR	Aktuell gräns
L1960:7349	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7358	Överförd till L2020:9884	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7359	-	Boplats	Boplats	Fornlämning	Fornlämning	-
L1960:7370	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7371	Överförd till L2020:9884	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	Aktuell gräns
L1960:7372	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7373	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7374	-	Husgrund, historisk	Husgrund, historisk	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7375	Överförd till L2020:9840	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7376	Överförd till L2020:9838	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7377	-	Boplats	Boplats	Fornlämning	Fornlämning	-
L1960:7378	Överförd till L2020:9838	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7379	-	Boplats	Boplats	Fornlämning	Fornlämning	-

Lämnings-nummer	Nytt lämnings-nummer	Tidigare typ	Ny / aktuell / typ	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny / aktuell / antikvarisk bedömning	Kommentar
L1960:7383	Överförd till L2020:9887	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7384	Överförd till L2020:9882	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7385	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7386	Överförd till L2020:9884	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	Aktuell gräns
L1960:7387	-	By-/gårdstomt	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning	Fornlämning	-
L1960:7388	Överförd till L2020:9838	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7390	-	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse (torpet Ljungliden)	Fornlämning	Möjlig fornlämning	-
L1960:7391	-	Brott/täkt	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7392	-	Område med fossil åkermark	Område med fossil åkermark	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7393	-	Brott/täkt	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7394	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7397	-	Övrigt	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7398	-	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse (torpet Hagemyren)	Möjlig fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7399	-	Område med fossil åkermark	Område med fossil åkermark	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7400	-	Husgrund, historisk	Husgrund, historisk	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7404	-	Brott/täkt	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7405	Överförd till L2020:9831	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7411	Överförd till L2020:9829	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7412	Överförd till L2020:9831	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-

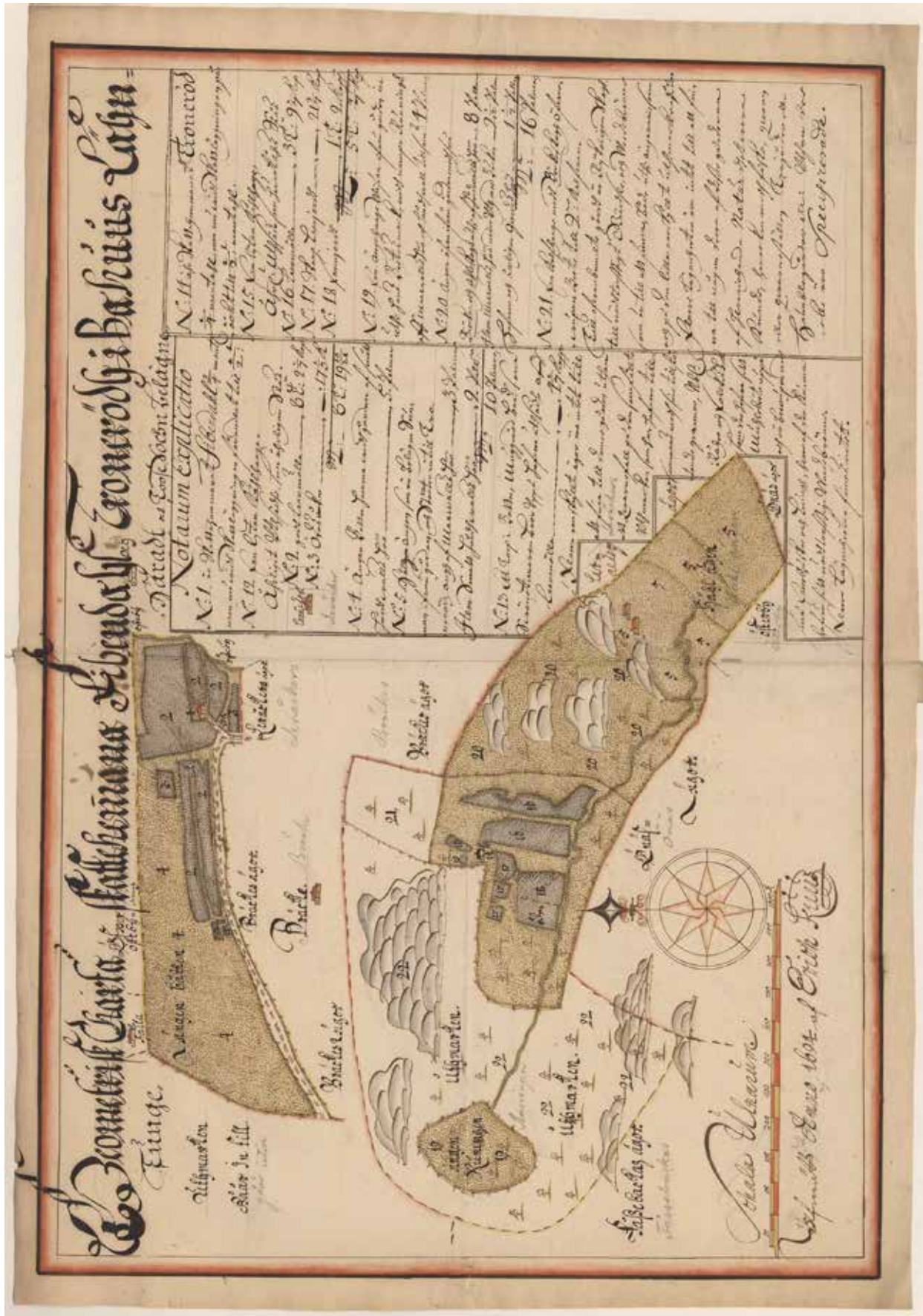
Bilaga 2 - Besiktigade lämningar

Lämnings-nummer	Nytt lämnings-nummer	Tidigare typ	Ny / aktuell / typ	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny / aktuell / antikvarisk bedömning	Kommentar
L1960:7413	Överförd till L2020:9831	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7414	-	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse (torpet Ånghagen under Troneröd)	Möjlig fornlämnning	Fornlämnning	-
L1960:7415	Överförd till L2020:9830	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7416	Överförd till L2020:9830	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7417	Överförd till L2020:9830	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7418	-	Röjningsröse	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7420	Överförd till L2020:9822	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7421	Överförd till L2020:9829	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7422	-	Brott/täkt	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7423	Överförd till L2020:9823	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7424	-	Husgrund, historisk tid	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTCÅR	Felaktig registrering
L1960:7425	Överförd till L2020:9823	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämnning	-	-
L1960:7432	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7447	-	Boplats	Boplats	Fornlämnning	Fornlämnning	-
L1960:7448	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7450	-	Gränsmärke	-	Övrig kulturhistorisk lämning	UTCÅR	Aktuell gräns
L1960:7453	-	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse (torpet Ånghagen under Fossebacka)	Möjlig fornlämnning	Fornlämnning	-
L1960:7454	Överförd till L2020:9882	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-

Lämnings-nummer	Nytt lämnings-nummer	Tidigare typ	Ny / aktuell / typ	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny / aktuell / antikvarisk bedömning	Kommentar
L1960:7455	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7456	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7465	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7466	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7467	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7468	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7469	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7476	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7477	Överförd till L2020:9881	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7478	-	Gränsmärke	Gränsmärke	Fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7479	Överförd till L2020:9823	Husgrund hist	(Lägenhetsbebyggelse)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7481	-	Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse (torpet Backarne)	Möjlig fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7482	Överförd till L2020:9822	Lägenhetsbebyggelse	(Lägenhetsbebyggelse)	Möjlig fornlämning	-	-
L1960:7525	-	Hägnad	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1960:7526	Överförd till L2020:9821	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7527	Överförd till L2020:9821	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1960:7528	Överförd till L2020:9821	Hägnad	(Hägnadssystem)	Övrig kulturhistorisk lämning	-	-
L1967:218	-	Fornlämningsliknande bildning	Fornlämningsliknande bildning	Ej kulturhistorisk lämning	Ej kulturhistorisk lämning	Ej besiktigad
L1967:390	-	Boplats	Boplats	Fornlämning	Fornlämning	Ej besiktigad
L1967:412	-	Hög	Hög	Fornlämning	Fornlämning	-
L1967:567	-	Boplats	Boplats	Ingen antikvarisk bedömning	Ingen antikvarisk bedömning	-

Bilaga 2 - Besiktigade lämningar

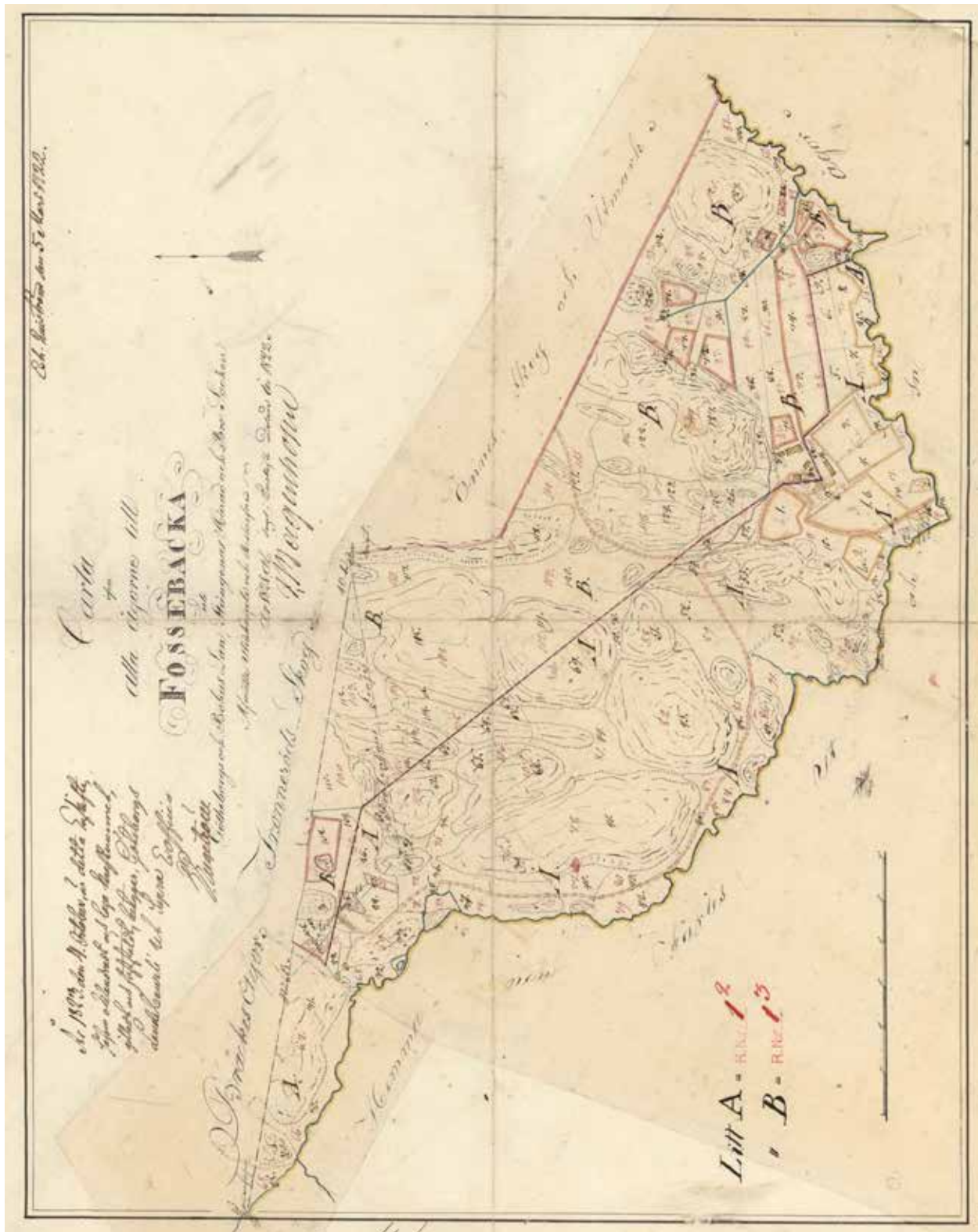
Lämnings-nummer	Nytt lämnings-nummer	Tidigare typ	Ny / aktuell / typ	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny / aktuell / antikvarisk bedömning	Kommentar
L1967:70	-	Röse	Röse	Fornlämning	Fornlämning	-
L1967:71	-	Röse	Röse	Fornlämning	Fornlämning	-
L1967:902	-	Boplats	Boplats	Fornlämning	Fornlämning	Utökad yta
L1967:912	-	Boplats	Boplats	Fornlämning	Fornlämning	Utökad yta
L1967:968	-	Boplats	Boplats	Fornlämning	Fornlämning	-
L1968:9483	-	Hällristning	Hällristning	Fornlämning	Fornlämning	-
L1968:9618	-	Hällristning	Hällristning	Fornlämning	Fornlämning	-
L1968:9817	-	Grav markerad av sten/block. Rest sten	Grav markerad av sten/block. Rest sten	Ingen antikvarisk bedömning	Ingen antikvarisk bedömning	Ej eftersökt. (Eftersöktes 1990 utan resultat.)

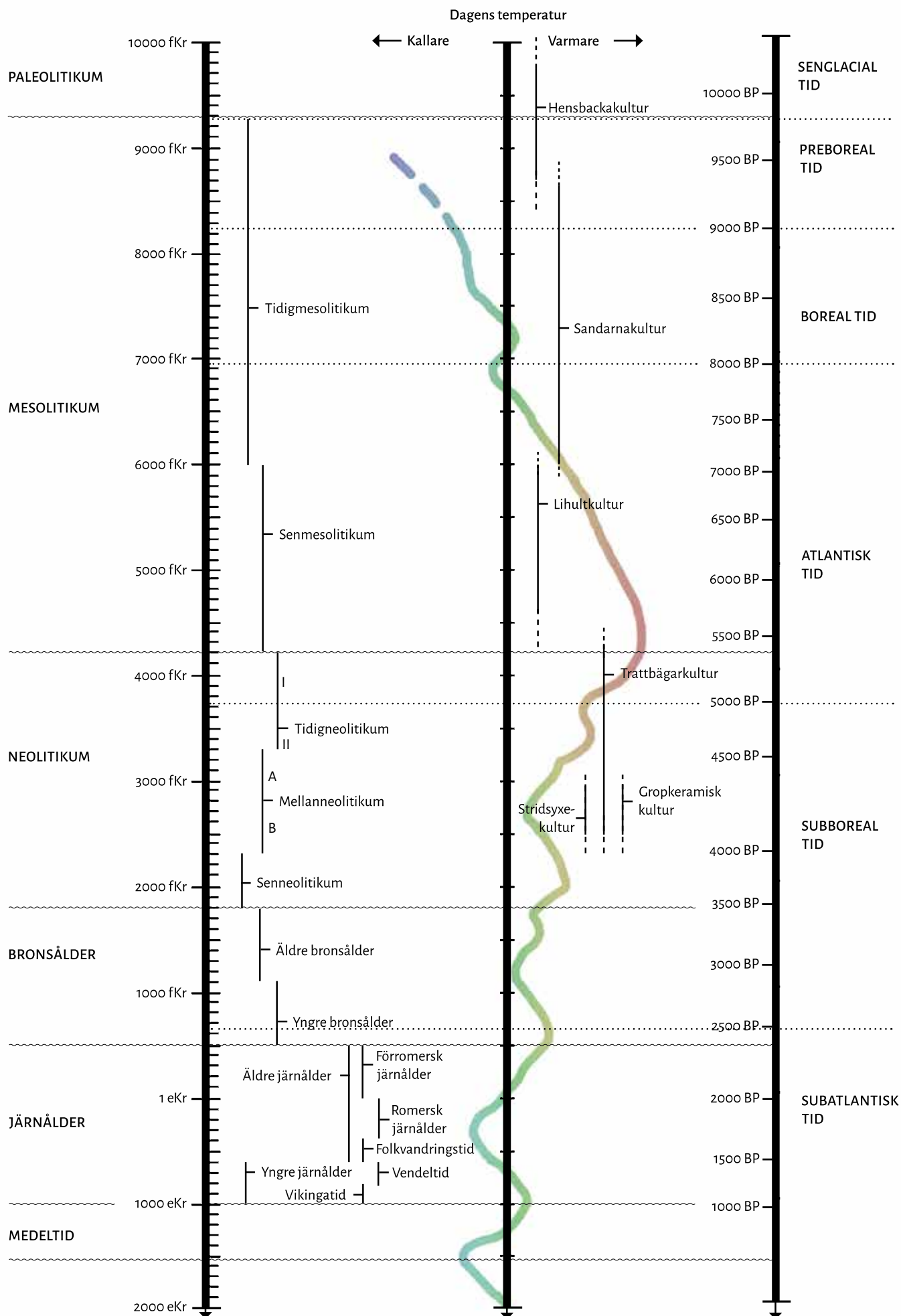
Karta A. Lantmäteristylens arkiv: Svarteborgs socken Troneröd nr 1, Geometrisk avmätning 1694. Att Troneröds gård år 1694 låg på platsen för L1960:7387 framgår tydligt av denna karta.

Karta B. Lantmäterimyndigheternas arkiv: 14-SVA-234 Arealavmätning Bräcke 1897. Av kartan framgår de korrekta torpnamn, Dalehagen (L2020:9838) i norr och Myren (L2020:9608) i söder. På dagens karta är namnen omkastade. (Kartan är beskuren.)

Karta C. Lantmäterimyndigheternas arkiv: 14-BRO-79 Fossebacka 1822. Torpet Änghagen (1960:7453) under Fossebacka ses upppe till vänster i kartbilden.

Sammanställd av: Swedberg & Östlund. Källor: Andersson & Ragnesten (red) 2005, Nielsen 1993, Svedhage 1996, Welinder, Pedersen, Widgren (red) 1998 samt OxCal

Vindpark Skottfjället
Arkeologisk utredning steg 1 inom Munkedals och Lysekils kommuner

Kulturlandskapet har utfört en arkeologisk utredning inför planerad vindpark på Skottfjället. Kulturmiljön präglas av torpbebyggelsen, i huvudsak tillkommen under 1800-talet. Ett stort antal mesolitiska boplatser finns också på fjället. I övrigt finns bland annat stengärdesgårdar, kolningsgropar, stensättningar och rösen.

www.kulturland.se